

RAPORT DE CONSULTARE PUBLICĂ privind propunerile de plan-cadru pentru liceu, filiera teoretică

Martie 2018, BUCUREȘTI

AUTORI

Coordonatori: Magdalena BALICA, Ciprian FARTUȘNIC

Analiza și interpretarea datelor colectate

Otilia APOSTU, Octavia BORȘ, Carmen BOSTAN, Luminița CĂTANĂ, Monica CUCIUREANU, Irina HORGA, Angelica MIHĂILESCU, Miruna MIULESCU, Adrian MIRCEA, Ancuța PLĂEȘU, Andreea SCODA, Lucian VOINEA

Analiza de conținut a adreselor/documentelor de poziție

Otilia APOSTU, Octavia BORȘ, Carmen BOSTAN, Petre BOTNARIUC, Monica Luminița CĂTANĂ, Monica CUCIUREANU, Irina HORGA, Manuela MANU, Angelica MIHĂILESCU, Miruna MIULESCU, Adrian MIRCEA, Corina NEACȘU-DALU, Ancuța PLĂEȘU, Andreea SCODA, Speranța ȚIBU, Lucian VOINEA

Prelucrarea statistică a datelor

Cornelia NOVAK

CUPRINS

SINTEZĂ	4
1. METODOLOGIA CONSULTĂRII PUBLICE	12
2. POPULAȚIA CARE A PARTICIPAT LA CONSULTARE	14
3. REZULTATELE CONSULTĂRII	17
3.1. Oportunitatea modificării planurilor-cadru de liceu	17
3.2. Opinii privind raportul optim între trunchiul comun și curriculum la decizia școlii.....	21
3.3. Opinii privind importanța autonomiei școlii în plan curricular	25
3.4. Percepții privind relația între autonomie în plan curricular și egalitatea de șanse la educație.....	28
3.5. Opțiuni privind variantele de plan-cadru	32
3.6. Comparații între cele trei variante de plan-cadru: criterii îndeplinite, condiții de implementare, beneficii și riscuri	36
3.6.1. Opinii privind criteriile îndeplinite de variantele de plan-cadru.....	36
3.6.2. Opinii privind condițiile de implementare a variantelor de plan-cadru propuse	42
3.6.3. Beneficii și riscuri posibile în implementarea variantelor de planuri-cadru propuse	47
3.7. Sugestii/recomandări ale participanților la consultarea publică.....	49
4. CONCLUZII	58

SINTEZĂ

1. Scopul și obiectivele consultării

Raportul de față prezintă o analiză sistematică a rezultatelor procesului de consultare publică privind propunerile de plan-cadru pentru liceu, filiera teoretică, lansate în dezbatere de Ministerul Educației Naționale și Institutul de Științe ale Educației în perioada 29 decembrie 2017 - 1 martie 2018.

Consultarea publică a urmărit crearea unui spațiu de reflecție și de dezbatere pentru decidenți, practicieni, experți educaționali și pentru alți actori interesați cu privire la trei variante de plan-cadru pentru liceu, filiera teoretică puse în consultare de către Ministerul Educației Naționale în luna decembrie 2017. În egală măsură, consultarea a oferit un cadru de evaluare a principiilor și criteriilor fundamentale care stau la baza proiectării noului curriculum național. În mod specific, au fost supuse dezbaterii aspecte precum: oportunitatea modificării planurilor-cadru de liceu; aspecte care trebuie îmbunătățite cu prioritate la actualele planuri-cadru de liceu; autonomia școlii în plan curricular, relația dintre trunchiul comun și curriculumul diferențiat sau cel la decizia școlii; relevanța disciplinelor din planul cadru și a numărului de ore alocate, în raport cu profilul de competențe al absolventului de liceu; condiții specifice de implementare a noilor planuri cadru; beneficii și riscuri specifice fiecărei variante puse în dezbatere.

Raportul cuprinde atât sinteza documentelor de poziție, adreselor și punctelor de vedere transmise în format hârtie sau electronic grupului de lucru pentru elaborarea planurilor-cadru de liceu, cât și analiza rezultatelor obținute în urma completării unui chestionar online de consultare publică.

2. Cine a participat la consultare?

Chestionarul online a fost accesat de 3520 de persoane și au fost validate după prelucrarea statistică un număr de **2612 chestionare**

completate. Deși au fost înregistrate răspunsuri la chestionare completate de actori educaționali din toate județele țării, distribuția răspunsurilor este inegală. Cele mai multe chestionare valide au fost înregistrate în cazul județului Vâlcea (408), urmate la o distanță semnificativă de județele Timiș (175), Brăila (135), București (140), Botoșani (112) și Dolj (110). Județele cu un număr mai mic (sub 25) de chestionare valide sunt: Ilfov (14), Tulcea (17), Sălaj (16), Harghita (11), Giurgiu (9) și Covasna (5). Toate celelalte județe înregistrează între 50-100 de repondenți.

Pe medii de rezidență, se constată o discrepanță majoră, proporția repondenților cu domiciliul în mediul urban fiind de peste 6 ori mai mare decât a celor din mediul rural. Pe categorii profesionale, trei sferturi dintre subiecți (76%) sunt persoane care lucrează în sistemul de educație, aproape un sfert (23,2%) sunt beneficiari ai sistemului (elevi și părinți), iar mai puțin de un procent (0,8%) sunt persoane din afara sistemului de educație.

De asemenea, în raportul de față au fost analizate un număr de 111 adrese/petiții/puncte de vedere/propuneri transmise către Ministerul Educației Naționale sau Institutului de Științe ale Educației. Dintre acestea, 30 de adrese aparțin unor organizații non-guvernamentale/organizații locale active în domeniul educației, 6 sunt transmise din partea unor asociații profesionale/grupuri profesionale, 10 din partea unor unități de învățământ preuniversitar sau universitar, iar 67 din partea unor persoane individuale (52 profesori, 6 părinți, 5 elevi, 1 membru al Parlamentului). Analiza de față a avut în vedere și concluziile **dezbaterilor locale sau regionale** cu privire la propunerile de planuri-cadru de liceu organizate în perioada de consultare de Ministerul Educației Naționale, Inspectorate Școlare Județene, organizații sindicale sau alte organizații ale societății civile.

3. Principalele rezultate ale consultării

Modificarea planurilor-cadru de liceu este oportună?

Proape două treimi dintre participanții la cercetare consideră oportună modificarea

planurilor-cadru pentru liceu, în timp ce peste un sfert dintre repondenți exprimă o opinie contrară. Elevii și părinții sprijină în cea mai mare măsură modificarea cadrului curricular pentru liceu, în timp ce personalul din educație este mai sceptic cu privire la oportunitatea schimbărilor curriculare propuse.

Ce ar trebui modificat cu prioritate?

Într-un top al priorităților de schimbare, identificăm: promovarea prin noile planuri-cadru a abordărilor multi și interdisciplinare, printr-o apropiere mai puternică între discipline, evidențierea și mai buna promovare a profilului absolventului de liceu prin noul plan cadru și ajustarea numărului de ore prevăzute de planul-cadru, fie prin reducerea, fie prin creșterea numărului de ore în cazul unor discipline școlare.

Personalul din educație și beneficiarii procesului (elevi și părinți) au un nucleu comun de priorități de schimbare relativ slab conturat. Observăm, de asemenea, că personalul din educație acordă o mai mare importanță nevoii de clarificare a noului context curricular, în timp ce elevii și părinții vizează într-o măsură mai mare schimbări la nivelul disciplinelor studiate, fie prin introducerea de discipline noi, fie prin ajustarea numărului de ore alocate disciplinelor existente.

Opinii privind raportul optim între trunchiul comun și curriculum la decizia școlii

Se constată o deschidere mai mare către flexibilizarea ofertei curriculare din partea elevilor și părinților, în comparație cu viziunea, în aparență, ceva mai conservatoare a profesorilor - preponderent cadre didactice cu catedră la nivel liceal - care acordă o mai mare importanță culturii generale și/sau investesc cu mai mare încredere instanța centrală de decizie, din punctul de vedere al conținutului ofertei curriculare. Am putea spune că persistă precauția sau rezerva față de posibilitatea unor salturi majore în direcția „liberalizării” ofertei educaționale, iar tendința dominantă este către găsirea unei relații de echilibru între zona de curriculum obligatoriu și cel la decizia școlii.

Opinii privind importanța autonomiei școlii în plan curricular

Autonomia în plan curricular este văzută de majoritatea repondenților ca un principiu dezirabil, în teorie, dar sunt înclinați mai degrabă să vadă constrângerile și eventuale efecte negative ale acesteia în contextul educațional actual. Creșterea autonomiei școlii este dificil de atins, potrivit opiniei unora dintre repondenți. Alții nici nu văd o prioritate în acest aspect sau chiar o percep ca pe un potențial pericol.

Categoriile de repondenți care apreciază mai mult autonomia școlii în propunerea de discipline de specialitate sunt specialiștii din MEN, cercetătorii și profesorii din învățământul primar și gimnazial și nu cei direct interesați, respectiv profesorii și elevii din învățământul liceal. În general, persoanele din mediul urban apreciază mai mult autonomia școlilor, comparativ cu persoanele din mediul rural.

În timp ce răspunsurile predefinite au vizat aspectele pozitive ale problematicei discutate, răspunsurile libere au evidențiat mai degrabă aspectele problematice ale autonomiei școlare și chiar experiențele negative acumulate de profesori, elevi și părinți în aplicarea curriculumului la decizia școlii.

Conform opiniei celor care au răspuns la chestionar, autonomia școlii în plan curricular presupune **asigurarea unor condiții**, precum flexibilitate în organizarea pe grupe, cu un număr mai redus de elevi sau resurse financiare suplimentare. O grupare a elevilor după pasiuni și nu în funcție de clasa din care provin, ar fi o modalitate firească „de a răspunde în mai mare măsură nevoilor individuale de formare”. Acest aspect implică însă o altă modalitate de finanțare, diferită de mecanismul actual.

Profesorii menționează mai multe aspecte negative privind propunerea, selectarea și desfășurarea opționalelor. În primul rând, existența unor metodologii neclare și chiar o anumită incoerență între diverse materiale curriculare derutează profesorii în privința **posibilității de a propune și de a include anumite discipline opționale** în planul-cadru aplicat la nivelul școlii.

Așa cum semnaleză unii repondenți, aprobarea acestor discipline nu se bazează pe calitatea, oportunitatea sau necesitatea ofertelor propuse pentru elevi sau pe solicitările elevilor. **Libertatea elevului de a alege** este limitată de deciziile unor structuri instituționale și de procesul de avizare în cadrul ISJ, de modul de organizare și de formare a cadrelor didactice. Interesul pentru completarea unor norme sau bugetul de timp limitat avut la dispoziție conduce la discontinuități în aplicarea opțiunilor și la o calitate discutabilă a acestora.

Opinia repondenților este că **școlile nu sunt, în general, capabile să gestioneze** mecanismele interne care să producă o libertate reală de opinie și un flux de opțiuni moderne, relevante pentru copil, care să aibă în vedere domeniile de vârf la liceele teoretice sau elemente mai aplicative în cazul liceelor tehnologice.

De asemenea, unele răspunsuri indică faptul că **școlile** considerate **mai slabe sunt amenințate** de o structură curriculară mai flexibilă. Argumentele se bazează pe modul în care se face repartizarea elevilor la examenele naționale și de fenomenul de scădere a populației școlare. În unele situații, repondenții indică faptul că aplicarea unui plan-cadru flexibil va avea drept consecință desființarea unor școli. Există un sentiment acut de nedreptate pe care îl trăiesc din ce în ce mai intens unii profesori, datorită modului în care se fac titularizările sau de modul de recompensare prin salarii de merit (propunerea și desfășurarea de opțiuni figurează printre criteriile de acordare a salariului de merit însă, dacă nu sunt suficiente clase, nici posibilitățile de promovare /selecție/ aprobare/desfășurare a unui opțional nu sunt mari).

În astfel de situații, CDS-urile nu își mai au rostul decât pentru a salva normele unor cadre didactice „prin direcționarea unor ore către cadrele didactice agreeate de director, în totală ignorare a intereselor elevilor”, iar alegerea acestora „va depinde de viziunea fiecărui manager, de bugetul de ore din fiecare școală etc.” și nu de criteriile care derivă din filosofia acestora (integrare disciplinară, domeniu de vârf din tehnologie, conectare cu practica sau originalitatea abordărilor didactice). **Lipsa personalului calificat pentru anumite discipline** și tendința profesorilor de a se supraevalua, completează acest tablou al școlii actuale.

Percepții privind relația între autonomie în plan curricular și egalitatea de șanse

Nu există un consens cu privire la relația între autonomie în plan curricular și asigurarea egalității de șanse în educație. Majoritatea repondenților (41,2%) consideră că un trunchi comun redus nu influențează egalitatea de șanse la educație pentru toți elevii. Cu toate acestea, există un grup important de răspunsuri care indică faptul că un trunchi comun redus oferă șanse egale tuturor elevilor, indiferent de performanța școlii în care învață (34,4%). Scorurile cele mai scăzute se referă la situația în care un trunchi comun redus nu asigură egalitatea de șanse la educație pentru toți elevii, pentru că ar favoriza fie școlile bune (16,4%), fie pe cele mai puțin performante (8%). În opinia repondenților, există și avantaje ale unui trunchi comun redus, însă acestea sunt mai rar menționate și mai puțin argumentate în comparație cu dezavantajele pe care le putem regăsi în cazul unui trunchi comun redus.

Opțiuni privind variantele de plan-cadru

Punând laolaltă opțiunile repondenților, **observăm că s-au cristalizat grupuri de susținători pentru fiecare variantă de plan-cadru pusă în dezbatere**. Există însă o ierarhie a preferințelor : varianta 1 este considerată concordantă cu așteptările celor mai mulți dintre repondenți (43%); varianta nr. 3 a întrunit opțiunile a 34% dintre repondenți, iar varianta nr. 2 a primit aprecierile a aproape o pătrime dintre repondenți (23%). În același timp, există o pondere semnificativă a celor care consideră că niciuna dintre variantele propuse nu corespunde așteptărilor lor (16,3%).

În exprimarea opțiunii pentru una sau alta dintre variantele de plan-cadru propuse dezbaterii apar unele diferențe în funcție de experiența, statutul sau rolurile pe care le au repondenții în raport cu sistemul de educație. Mediul de rezidență marchează diferențe semnificative între preferința pentru o anumită variantă de plan-cadru. Cadrele didactice din mediul rural preferă într-o măsură mai mare varianta 3, care înregistrează un scor cu aproape 15 puncte procentuale mai mare în rural față de urban.

Nivelul de învățământ este un alt factor cu care se asociază preferința pentru o anumită variantă de plan-cadru.

Cadrele didactice din învățământul primar și gimnazial pe de o parte, și cadrele din învățământul liceal pe de altă parte au viziuni diferite în raport cu variantele de plan-cadru supuse dezbaterii. Profesorii din învățământul liceal susțin preponderent Varianta nr. 1, în timp ce profesorii din învățământul primar și gimnazial optează mai curând pentru Varianta nr. 3.

Elevii și părinții au opinii diferite asupra variantelor de planuri-cadru propuse dezbaterii.

Elevii apreciază mai curând varianta nr. 3, în timp ce părinții optează mai curând pentru Varianta nr. 1. Nu există variații semnificative între opiniile elevilor și ale părinților referitoare la varianta nr. 2.

Există numeroși repondenți care nu au regăsit, printre variantele propuse, **niciuna care să fie concordantă cu așteptările lor**. Astfel, se afirmă că niciuna dintre variantele propuse nu aduce o schimbare relevantă la nivelul sistemului de învățământ pentru că: propun schimbări doar de formă, nu substanțiale; propun modificări ineficiente pentru procesul de predare-învățare-evaluare.

Unii dintre repondenți au propus **combinații între cele trei variante**, la nivelul ciclului inferior al liceului, respectiv al ciclului superior. O propunere concretă în acest sens proiectarea planurilor-cadru ar trebui să se realizeze **distinct în funcție de filieră, profil sau specializare, doar în ciclul superior al liceului**. De asemenea, pentru ciclul inferior al liceului, cea mai bună soluție se consideră a fi proiectarea unui plan-cadru comun, care să ofere o pregătire generală comună, iar opțiunea pentru specializare să se realizeze de abia la finalul clasei a X-a.

Comparații între cele trei variante de plan-cadru: criterii îndeplinite, condiții de implementare, beneficii și riscuri

Deși cele trei variante de plan-cadru propun oferte diferite din perspectiva aspectelor chestionate (relevanța pentru profilul de formare; ponderile disciplinelor; pondere de TC, CD și CDS), răspunsurile oferite de participanții la consultarea publică nu evidențiază diferențe majore din

perspectiva ierarhiei criteriilor analizate. Opțiunea pentru o variantă sau alta de plan-cadru a implicat în mod direct o apreciere pozitivă a majorității criteriilor chestionate.

În ponderile cele mai ample, participanții apreciază că variantele de planuri-cadru propuse asigură **relevanța disciplinelor și distribuția echilibrată a acestora în raport cu competențele din profilul de formare al absolventului de liceu**. Acest aspect confirmă faptul că variantele propuse respectă – în opinia majorității repondenților – un criteriu major de elaborare a planurilor-cadru: relevanța pentru profilul de formare.

De asemenea, în ponderi ample, numărul de ore alocat disciplinelor de trunchi comun, celor de specialitate și celor opționale este considerat suficient – în cazul fiecărei variante de plan-cadru. Distribuția răspunsurilor evidențiază astfel absența unei raportări comparative obiective a celor trei variante de plan-cadru. Ca urmare, se poate considera că opțiunea pentru o variantă sau alta nu a fost dată întotdeauna de o reflecție obiectivă asupra criteriilor propuse.

Varianta nr. 3, care propune o pondere semnificativ mai amplă de ore opționale, înregistrează cele mai mari ponderi de aprecieri pozitive ale suficienței CDS-ului (35,6%), comparativ cu 25,3% în cazul variantei nr. 1 și cu 18,9% în cazul variantei nr. 2.

Varianta nr. 1 este criticată în ponderea cea mai mare cu privire la ponderea orelor de CDS: peste 21% dintre cei care au optat pentru această variantă sunt de părere că asigură în mică măsură sau chiar deloc o suficiență a numărului de ore de CDS. Procentele corespunzătoare sunt de 14,7% pentru varianta nr. 2 și de 15,1% pentru varianta nr. 3.

Opinii privind condițiile de implementare a variantelor de plan-cadru propuse

Majoritatea opiniilor exprimate susțin suficiența și pregătirea cadrelor didactice calificate, precum și suficiența resurselor materiale ale școlilor, pentru toate cele trei variante de plan-cadru. Puncte de vedere diferite apar cu privire la capacitatea școlii de a gestiona CDS-ul, la cadrul legislativ și la gradul de motivație a profesorilor.

Cum era de așteptat, cei care preferă varianta 3 consideră, într-o mai mare măsură față de cei care

au ales variantele 1 și 2, că școlile sunt pregătite să gestioneze curriculum la decizia școlii în favoarea învățării.

De asemenea, 76,60% dintre repondenții care preferă varianta nr. 3 consideră că reglementările legislative și normele în vigoare permit aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului, față de procentele corespunzătoare de 66,1 % în cazul variantei nr. 2, respectiv 63,7% în cazul variantei nr. 1.

În ceea ce privește motivația profesorilor, apar cele mai mari diferențe, repondenții care preferă varianta nr. 3 susțin, într-o mai mare măsură că profesorii sunt motivați pentru implementarea schimbărilor curriculare, în comparație cu cei care au ales variantele nr. 1 și nr. 2.

• Alte aspecte privind condițiile de implementare a planului-cadru de liceu

Cu referire la condițiile de implementare, participanții la consultare semnaleză și motivația scăzută a profesorilor determinată de instabilitatea financiară, politicile de titularizare, numărul ridicat de elevi în clasă (30-35 elevi), subfinanțarea școlilor și politicile de austeritate, frecvența schimbărilor în sistemul de educație, nevoia de a îndeplini sarcini externe activității didactice, lipsa materialelor și resurselor didactice.

Participanții la consultare sesizează următoarele riscuri privind flexibilizarea mai accentuată a curriculumului: o parte dintre profesori riscă să-și piardă locul de muncă ca urmare a reorganizării normelor didactice; în școli nu există mulți profesori cu competențele necesare elaborării unui curriculumului la decizia școlii de calitate, iar cei care fac acest efort nu sunt apreciați și recompensați în nici un fel; lipsește o politică privind pregătirea profesorilor pentru noi discipline introduse de plaja de CDS; curriculumul la decizia școlii nu este centrat pe nevoile și interesele elevilor, ci este utilizat adesea pentru completarea normelor didactice.

Sugestii de îmbunătățire a variantelor de planuri-cadru propuse

• Principalele beneficii

Repondenții au fost invitați să identifice o serie de beneficii pe care le aduce fiecare dintre variantele de plan-cadru supuse dezbaterii.

varianta nr. 1	varianta nr. 2	variantei nr. 3
<p>Echilibru, coerență, flexibilitate, stabilitate și predictibilitate</p> <p>Nu aduce schimbări majore, fiind cea mai apropiată de actualele planuri-cadru.</p> <p>Asigură echilibrul necesar între ariile curriculare și discipline pentru dezvoltarea armonioasă a elevilor de liceu: garantează un număr mai mare de ore de specialitate în trunchiul comun și asigură numărul de ore necesare formării competențelor din profilul de formare.</p> <p>Este benefică păstrarea orelor de limbă modernă 2 în trunchiul comun, pentru asigurarea de competențe lingvistice necesare în competiția de pe piața muncii.</p> <p>Alocă o pondere importantă ariei curriculare</p>	<p>Promovează interesele și nevoile elevilor, și aduce o schimbare față de planul-cadru în vigoare, conducând la diversificarea actului educațional</p> <p>Accentuarea laturii aplicative și orientării către inserția socială activă (accentul pe disciplinele educație antreprenorială și economie).</p> <p>Asigură continuitate cu planul-cadru de gimnaziu.</p> <p>Curriculumul la decizia școlii poate fi variat, în opinia multor repondenți, fiind conform așteptărilor elevilor și oferind o pregătire generală tuturor specializărilor, fără a suprasolicita programul elevilor; sunt invocate, în acest sens, caracteristicile învățământului centrat pe elev.</p> <p>Școala capătă o autonomie mai mare, iar acest lucru favorizează introducerea de discipline noi și interesante pentru elevi, dar</p>	<p>Permite o zonă mai amplă pentru CDS, inclusiv pentru discipline opționale interdisciplinare, ceea ce poate conduce la crearea cadrului necesar unor abordări curriculare integrate, la creșterea motivației elevilor și la formarea de competențe-cheie</p> <p>Este apreciat favorabil rolul acestei variante în conturarea profilului/specializării nu numai prin ore de curriculum diferențiat, ci și prin ore de opționale. Se consideră că se asigură astfel o identitate mai clară la nivel de arii curriculare, precum și o reprezentare echilibrată a acestora.</p> <p>Se remarcă o concentrare a aprecierilor în ceea ce privește numărul de ore la disciplina Educație fizică și sport, ceea ce asigură, în opiniile celor chestionați, o dezvoltare fizică armonioasă a elevilor, o îmbunătățire a stării de sănătate, precum și formarea competențelor pentru un regim de viață echilibrat.</p> <p>Un grup important de repondenți subliniază adaptabilitatea și flexibilitatea pe care le aduce această variantă, care poate valorifica interesul și capacitățile/aptitudinile elevilor.</p>

„Matematică și științe ale naturii”, ceea ce, în opiniile celor chestionați, constituie o demonstrație directă a unei susțineri puternice prin politici curriculare a educației STEM (Științe, Tehnologie, Inginerie și Matematică).	și ore de aprofundare.	Această variantă oferă liceelor care doresc să aducă inovație un spațiu de dezvoltare, în condițiile în care liceele care nu doresc nu vor aduce inovație, indiferent de planul-cadru după care funcționează.
--	------------------------	---

• Principalele riscuri

Indiferent de varianta de plan-cadru propusă, consultarea publică a identificat o serie de **riscuri generale**:

- **riscuri legate de elaborarea ulterioară a programelor școlare:**
 - riscul ca viitoarele programe școlare să nu valorifice, în mod real, modelul de proiectare a planului-cadru;
 - riscul ca noul curriculum să nu rămână cantonat în modelul preponderent teoretic și să nu ajungă să dezvolte competențele transversale asumate prin legea educației;
- **riscuri legate de aplicarea CDS-ului la nivelul școlii:**
 - abordarea superficială a orelor de CDS de către unele cadre didactice;
 - beneficii insuficiente pentru elevi aduse de unele opționale care nu au relevanță pentru interesele lor de cunoaștere sau pentru profil/specializare;
 - dotarea precară a școlilor pentru aplicarea unor discipline propuse pentru CDS;
 - atribuirea orelor de CDS nu după nevoile elevilor, ci după preferințele conducerii școlilor și adesea tot pentru discipline din TC;
 - alegerea de către elevi a unor discipline de CDS mai ușoare, pentru a obține note mari fără un efort de învățare important;
- **riscuri legate de resursele umane ale unităților de învățământ:**
 - anumite cadre didactice pot aborda în mod superficial schimbările repetate din domeniul curriculumului;

- nu există o formare specifică a profesorilor pentru implementarea noului curriculum;
- lipsa unor competențe specifice pentru discipline nou introduse în diferite variante de plan-cadru;
- insuficiența cadrelor didactice calificate pentru predarea anumitor discipline, în mediile defavorizate (ex. mediul rural);
- riscuri legate de restructurări la nivelul normelor didactice, determinate de eliminarea unor ore la unele discipline din planul-cadru;
- riscuri legate de **resursele materiale** ale unităților de învățământ:
 - insuficiența/absența resurselor materiale pentru aplicarea orelor de TC, CD sau CDS.

În raport cu cele 3 variante de plan-cadru supuse dezbaterii, riscurile menționate au fost următoarele:

varianta nr. 1	varianta nr. 2	varianta nr. 3
<p>riscul de supraîncărcare a orarului elevilor la clasele cu predare intensivă;</p> <p>riscul de a nu avea posibilitatea organizării flexibile a predării-învățării;</p> <p>lipsa continuității abordării curriculare de la gimnaziu la liceu.</p>	<p>numărul de ore alocate pe săptămână este prea mare;</p> <p>lipsa unei corelări directe cu nevoile impuse de piața muncii;</p>	<p>dificultăți în realizării unor grupe/clase și a unui orar flexibil, care să cuprindă toate disciplinele și alocările ore propuse;</p> <p>lipsa de pregătire a profesorilor pentru aplicarea unui CDS integrat;</p> <p>cadrul legislativ în vigoare nu permite aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului;</p> <p>lasă școlilor cea mai mare putere de decizie în definirea parcursului educațional al elevilor lor, dar soluția constă în abordarea de metode moderne la clasă, nu în CDS amplu.</p>

4. Recomandări ale participanților la consultarea publică

În ceea ce privește modalitățile de elaborare ale planului cadru pentru liceu, au fost aduse în

discuție elemente precum: nevoia de studii și analize de impact, necesitatea pilotării noului curriculum, integrarea recomandărilor din diferite documente europene privind politicile educaționale în perspectiva 2020-2035, accentuarea dimensiunii aplicative în abordarea disciplinelor.

Recomandările formulate relevă argumente privind raportarea la examenul de bacalaureat, compararea alocărilor orare pe diferite profiluri/specializări, specificul competențelor cheie vizate prin domeniul de specializare. Sunt aduse în discuție aspecte privind contribuția disciplinelor TIC, IT, STEM, limbi străine la integrarea pe piața muncii, dar și importanța formării culturii generale.

Reprezentările repondenților privind TC (trunchiul comun), CD (curriculum diferențiat) și CDS (curriculum la decizia școlii) sunt contradictorii, oscilând între întărirea segmentului de TC și creșterea flexibilității în alegerea disciplinelor opționale de către elevi și în organizarea pe grupe de interes.

De asemenea, este semnalată importanța valorizării imaginii școlii de către societate, aceasta fiind o condiție a reușitei oricărei schimbări semnificative în domeniul educației.

5. Concluzii

- În opinia majorității participanților la procesul de consultare, **schimbarea planurilor-cadru de liceu este oportună**. Cei care susțin schimbarea în cea mai mare măsură sunt elevii și părinții. De asemenea, chiar dacă unii profesori sunt mai rezervați, și în rândul acestora există un curent important care susține necesitatea acestei schimbări.
- La nivel general, persistă precauția sau rezerva față de posibilitatea unor salturi majore în direcția „liberalizării” ofertei educaționale, iar tendința dominantă este către găsirea unei relații de echilibru între trunchiul comun și disciplinele la decizia școlii.
- **Există un profil al repondentului care se corelează cu preferința sa pentru o variantă de plan-cadru sau pentru alta**. Profilul este dat de perspectiva asupra autonomiei școlii. Astfel, cei care susțin varianta 1 (cea mai apropiată de planul-cadru actual) sunt repondenții care acordă mai puțin credit beneficiilor autonomiei școlii în plan curricular, cred în valoare unei oferte centralizate a curriculumului și sunt mai degrabă înclinați să vadă riscurile și limitările date de prevederile actuale ale organizării sistemului de învățământ. Varianta 3 este preferată de cei care își doresc o mai mare autonomie curriculară și care cred în beneficiile acesteia, inclusiv asupra egalității de șanse la educație.
- **Destul de puține contexte de dezbatere locală/de răspunsuri la chestionar au reușit să ”scape” de analiza planului-cadru exclusiv din perspectiva alocării orare pentru o disciplină**. În mod paradoxal, mulți participanți la consultare doresc suplimentarea numărului de ore la anumite discipline, concomitent cu reducerea numărului total de ore/săptămână (!). Mult mai puține opinii susțin reducerea numărului de ore la anumite discipline; astfel de cazuri vizează întotdeauna, numai disciplinele care, deși sunt corelate direct cu diferite competențe cheie, sunt considerate în mod stereotip ne semnificative, *de umplură* (ex. Muzica, Desen, Religie etc.)
- **Dezbaterile pe tema planului-cadru reactivează durerile structurale ale sistemului de educație, un fenomen întâlnit și în procesul de consultare pentru planul-cadru de gimnaziu** – criticăm planul cadru nu pentru că e bun sau rău ci pentru că este o oportunitate să reactivăm nemulțumiri cu privire la ce nu funcționează în sistemul de educație. Astfel accentul consultării cade pe context și pe condițiile de implementare și mai puțin pe viziunea schimbării curriculare. De aceea, repondenții sunt mai înclinați să vadă riscuri și bariere și mai puțin oportunități.
- Dincolo de diferențele între susținătorii unei variante sau alta de plan-cadru, analiza rezultatelor dezbaterii demonstrează că, în prezent, **nu există o majoritate consolidată cu privire la o opțiune clară pentru o anumită variantă**. Fiecare propunere supusă dezbaterii are susținătorii și criticii ei, la fel cum și numărul celor care nu susțin nicio variantă nu poate fi neglijat. Din consultare, se desprinde ideea nevoii unei decizii de tip expert, dublată de măsuri specifice pentru pregătirea înțeleaptă a schimbărilor și de o constantă comunicare și consultare cu actorii din sistem

și din afara acestuia. Indiferent de varianta care va fi promovată în final, **avem certitudinea că există un număr semnificativ de actori educaționali care în prezent împărtășesc o opinie diferită și care vor avea nevoie de argumente solide pentru a accepta/susține viitorul nou plan-cadru.**

- În funcție de opțiunile valorice legate de autonomia curriculară, **repondenții sunt consecvenți cu propria alegere de variantă de plan-cadru și tind să îi confere acesteia aprecieri pozitive pentru toate criteriile de evaluare:** relevanță, echilibru, număr de ore adecvat. De aceea, evaluarea variantelor de plan cadru înregistrată în cadrul dezbaterii este mai degrabă subiectivă, fiind tributară viziunii fiecărui respondent cu privire la nivelul de libertate al școlii în deciziile de curriculum.
- **Indiferent de varianta propusă, există un anumit consens cu privire la importanța anumitor discipline** (limbile moderne, TIC, științe) - în relație cu politicile europene, nevoile pieței muncii, iar relevanța planurilor-

cadru pentru profil/specializare este un principiu frecvent susținut de participanți.

- Așa cum susțin mulți dintre participanții la consultarea publică, **sunt necesare o serie de decizii la nivel de sistem, înainte de a propune o variantă de plan cadru care să întrunească o majoritate consolidată.** O schimbare majoră de viziune a rolului liceului în parcursul școlar al elevilor nu poate avea succes în absența unor măsuri pregătitoare adecvate și fără a pune în relație elementele de sistem care să o susțină.
- Consultarea publică are însă meritul de a fi oferit ocazia de a identifica **sugestii și recomandări punctuale** de îmbunătățire pentru fiecare propunere de plan-cadru, foarte utile pentru activitatea grupului de lucru și a comisiei de validare.
- De asemenea, consultarea a oferit un cadru de **validare a planurilor-cadru** puse în dezbateri dar și de formulare a unor propuneri alternative, ilustrate pe parcursul acestui raport.

1. METODOLOGIA CONSULTĂRII PUBLICE

Consultarea publică inițiată de Ministerul Educației Naționale și Institutul de Științe ale Educației realizată în perioada 29 decembrie 2017 - 20 februarie 2018 a avut drept scop crearea unui spațiu de reflecție și de dezbateră pentru decidenți, practicieni, experți educaționali și pentru alți actori interesați cu privire la trei variante de planuri-cadru pentru liceu, filiera teoretică. Au fost puse în dezbateră aspecte legate de oportunitatea schimbării, principiile și criteriile fundamentale care stau la baza proiectării noului curriculum național precum și alte tematici relevante legate de îmbunătățirea acestor propuneri:

- relația dintre trunchiul comun și curriculumul la decizia școlii;
- relația dintre nivelul de autonomie al școlii în plan curricular și ponderea curriculumului la decizia școlii;
- relevanța disciplinelor din planul cadru și a numărului de ore alocate în raport cu profilul de competențe al absolventului de liceu;
- condiții specifice de implementare al noilor planuri cadru;
- sugestii și recomandări de îmbunătățire a propunerilor de planuri-cadru.

a) Consultarea publică față-în față la nivel regional și județean

În prezentul raport au fost incluse și analizate concluziile întâlnirilor organizate la nivel regional sau județean de către Ministerul Educației Naționale, Inspectorate Școlare Județene, organizații sindicale, asociații profesionale sau alte organizații ale societății civile (11 evenimente).

b) Adrese transmise grupului de lucru pentru elaborarea planurilor-cadru

De asemenea, în cadrul acestui raport sunt analizate adresele și punctele de vedere transmise în format hârtie sau electronic grupului de lucru pentru elaborarea planurilor-cadru (121 documente). Grila utilizată în analiza acestor adrese sau puncte de vedere a fost următoarea:

- Categorie respondent
- Opinii privind oportunitatea schimbării planurilor cadru și priorități de ameliorare
- Opinii privind raportul dintre TC/CD/CDS și despre nivelul de autonomie al școlii
- Argumente privind varianta preferată
- Percepții/opinii privind criteriile pe care să le îndeplinească planul cadru
- Percepții/opinii privind condițiile de implementare
- Sugestii/recomandări

c) Consultare publică prin chestionar online

Pentru a permite accesul cât mai extins la chestionar **administrarea acestuia s-a realizat on-line, prin intermediul serviciului on-line SurveyMonkey**. Dacă operativitatea acțiunii și limitarea consumului de resurse financiare reprezintă avantajele importante ale acestui sistem de culegere a datelor, lipsa controlului asupra răspunsurilor primite constituie principalul dezavantaj, necesitând o identificare cât mai aproape de realitate a transmițitorilor multiple. Între limitele unui astfel de sondaj se înscrie și riscul unei infrastructuri locale deficitare în ce privește accesul la internet.

Aspecte metodologice privind prelucrarea și analiza datelor

- Primul pas după preluarea datelor din platforma informațională l-a reprezentat validarea datelor și constituirea bazei de date. Ca urmare a limitelor menționate în legătură cu realizarea consultării on-line, din cele **3520 răspunsuri exprimate**, după verificare, baza de date funcțională s-a redus la **2612 răspunsuri validate**.
- Metodologia de prelucrare și analiză a datelor decurge din natura variabilelor rezultate din investigare și se adaptează specificului și caracteristicilor instrumentelor de investigare ale fiecărui tip de variabilă abordată.
- Natura investigației a condus la o construcție a instrumentului pe bază unor itemi de opinie, caracterizați prin evaluări pe o scală ordinală a opiniei față de mesajul propus. În cazul acestor itemi rezultatele sunt prezentate în **distribuția procentuală a răspunsurilor pe scala de evaluare**, dar, pentru a permite comparații sau corelări între segmente sau factori, analiza a fost completată cu doi indicatori cantitativi de evaluare globală: **scor mediu și intensitatea opiniilor**. Scorul mediu reprezintă media ponderată a răspunsurilor obținute prin echivalarea scalei ordinale de evaluare cu scala cantitativă, iar intensitatea opiniei reprezintă ponderea scorului mediu în valoarea cea mai mare a scalei de evaluare, în cazul nostru de 4 puncte.
- Majoritatea itemilor din chestionar au solicitat și argumente pentru opinia exprimată. După organizarea răspunsurilor și gruparea acestora pe categorii, analiza finală s-a realizat în funcție de principalele categorii de probleme identificate în cazul fiecărui item.
- Rezultatele sondajului sunt prezentate global, pentru fiecare item, dar și în funcție de anumite caracteristici profesionale și de mediu ale participanților la consultare. Astfel, în analiză, au fost avuți în vedere următorii factori de influență potențiali:
 - **mediul de rezidență**,
 - **categoriile profesionale** distinct și în raport cu **segmentul de apartenență a subiectului în raport cu sistemul de educație**, pentru care au fost stabilite trei categorii și anume: (1) **personalul din sistemul de educație** (cadre didactice din învățământul preuniversitar, universitar, formatori etc.), (2) **beneficiarii direcți sau indirecti** ai sistemului (elevi și părinți) și (3) **alte categorii**, persoane necuprinse direct în sistem, categorie în care au fost incluse și persoanele care nu au completat informațiile de identificare;
 - **apartenența instituțională** distinct și în raport cu **segmentul de apartenență a subiectului în raport cu sistemul de educație**, pentru care au fost stabilite cinci categorii și anume: (1) **unități de învățământ** (1,2,3), (2) **factori de conducere sau management educațional** (5,6,7,4), (3) **cercetare**, (4) **alte categorii**, (8, 10) persoane necuprinse direct în sistem.

2. POPULAȚIA CARE A PARTICIPAT LA CONSULTARE

a) Consultare publică prin dezbateri locale și regionale/adrese transmise

Au fost înregistrate și valorificate în prezentul raport un număr de 111 adrese/petiții/puncte de vedere/propuneri transmise către Ministerul Educației Naționale sau către Institutul de Științe ale Educației. Dintre acestea, 30 de adrese aparțin unor organizații non-guvernamentale/organizații locale active în domeniul educației, 6 sunt transmise din partea unor asociații profesionale/grupuri profesionale, 10 din partea unor unități de învățământ preuniversitar și universitar, iar 67 din partea unor persoane individuale (52 profesori, 6 părinți, 5 elevi, 1 deputat. În analiză au fost incluse și adrese care reprezintă sinteze ale dezbaterilor locale sau regionale cu privire la propunerile de planuri-cadru de liceu.

b) Populația care a participat la consultarea prin chestionar online

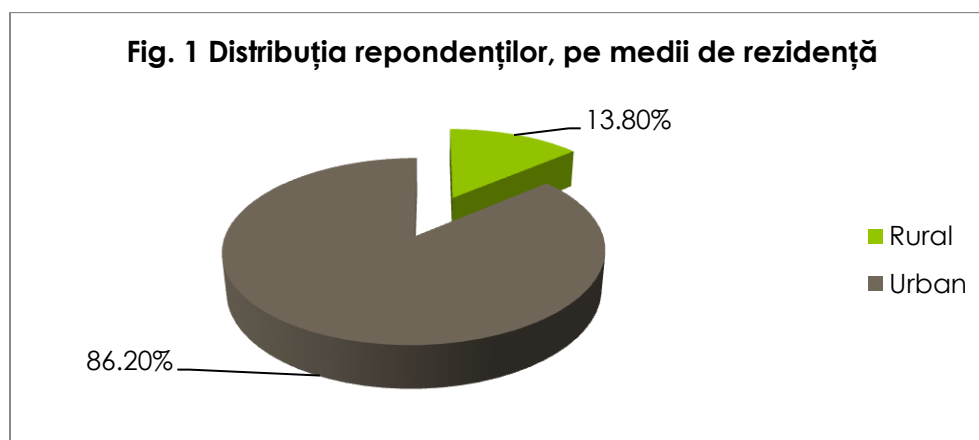
Un total de 3520 de persoane au accesat chestionarul online. Dintre acestea, au fost validate un număr de 2612 chestionare.

Distribuția teritorială. Deși au fost înregistrate răspunsuri la chestionare de la persoane din toate județele țării, distribuția răspunsurilor este inegală. Cele mai multe chestionare valide au fost înregistrate în cazul județului Vâlcea (408), urmate la o distanță semnificativă de județele Timiș (175), Brăila (135), București (140), Botoșani (112) și Dolj (110). Județele cu un număr mai mic (sub 25) de chestionare valide sunt: Ilfov (14), Tulcea (17), Sălaj (16), Harghita (11), Giurgiu (9) și Covasna (5). Toate celelalte județe înregistrează între 50-100 repondenți.

Tabel 1. Distribuția repondenților la chestionar, pe județe

Nr. crt.	Județ	Nr. repondenți	Nr. crt.	Județ	Nr. repondenți	Nr. crt.	Județ	Nr. repondenți
1	AB	43	15	CT	52	29	MS	35
2	AG	62	16	CV	5	30	NT	30
3	AR	14	17	DB	60	31	OT	40
4	BC	62	18	DJ	110	32	PH	79
5	BH	36	19	GJ	27	33	SB	31
6	BN	28	20	GL	94	34	SJ	16
7	BR	165	21	GR	9	35	SM	40
8	BT	112	22	HD	42	36	SV	82
9	BU	140	23	HR	11	37	TL	17
10	BV	27	24	IF	14	38	TM	175
11	BZ	28	25	IL	24	39	TR	85
12	CJ	64	26	IS	71	40	VL	408
13	CL	38	27	MH	11	41	VN	56
14	CS	31	28	MM	71	42	VS	67
Total								2612

Pe medii de rezidență, se constată o discrepanță majoră, proporția repondenților cu domiciliul în mediul urban fiind de peste 6 ori mai mare decât a celor din mediul rural.

Pe categorii profesionale, trei sferturi dintre subiecți (76%) sunt persoane care lucrează în sistemul de educație, aproape un sfert (23,2%) sunt beneficiari ai sistemului (elevi și părinți), iar mai puțin de un procent (0,8%) sunt persoane din afara sistemului de educație.

Repondenții la chestionar sunt, în majoritate, cadre didactice sau inspectori școlari (72,3%), cu o pondere de 54% cadre didactice în învățământul liceal. Dintre repondenții care au completat chestionare, 15,6% sunt elevi, iar 7,5% părinți. Alte categorii profesionale care au răspuns la chestionar într-un număr mult mai redus sunt experții în educație (1%), formatorii (0,4%), cercetătorii și cadrele didactice universitare (1,4%).

În lotul repondenților au fost înregistrate 8 chestionare valide din partea reprezentanților ONG-urilor, precum și 3 răspunsuri din partea reprezentanților media.

Tabel 2. Distribuția repondenților la chestionar, pe categorii profesionale

		Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total
1	Cadru didactic în învățământul primar/gimnaziu	147	239	386	40,8%	10,6%	14,8%
2	Cadru didactic în învățământul liceal	114	1297	1411	31,7%	57,6%	54,0%
3	Cadru didactic în învățământul profesional și tehnic	10	83	93	2,8%	3,7%	3,6%
4	Inspector școlar	2	21	23	0,6%	0,9%	0,9%
5	Expert în domeniul educației	4	22	26	1,1%	1,0%	1,0%
6	Formator	1	9	10	0,3%	0,4%	0,4%
7	Cercetător	1	9	10	0,3%	0,4%	0,4%
8	Cadru universitar	0	27	27	0,0%	1,2%	1,0%
9	Elev	59	349	408	16,4%	15,5%	15,6%
10	Părinte	22	175	197	6,1%	7,8%	7,5%
11	Reprezentant media	0	3	3	0,0%	0,1%	0,1%
12	Reprezentant ONG	0	18	18	0,0%	0,8%	0,7%
Total		360	2252	2612	100,0%	100,0%	100,0%

Tabel 4. Distribuția repondenților la chestionar, după apartenența instituțională

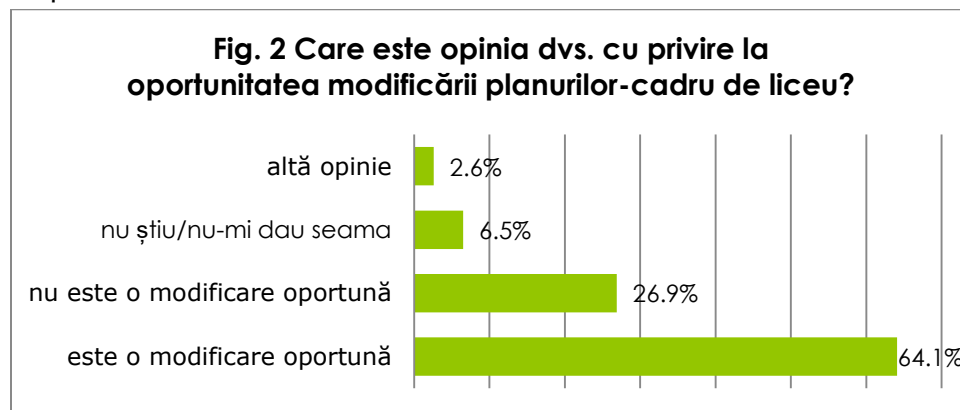
		Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total
1	Unitate de învățământ (primar/gimnaziu)	147	239	386	40,8%	10,6%	14,8%
2	Unitate de învățământ (liceu)	114	1297	1411	31,7%	57,6%	54,0%
3	Unitate de învățământ superior	10	83	93	2,8%	3,7%	3,6%
4	Institut de cercetare	2	21	23	0,6%	0,9%	0,9%
5	Inspectorat Școlar Județean	4	22	26	1,1%	1,0%	1,0%
6	Ministerul Educației	1	9	10	0,3%	0,4%	0,4%
7	Agenție subordonată Ministerului Educației	1	9	10	0,3%	0,4%	0,4%
8	Asociație profesională	0	27	27	0,0%	1,2%	1,0%
9	Sindicat în învățământ	59	349	408	16,4%	15,5%	15,6%
10	ONG	22	175	197	6,1%	7,8%	7,5%
Total		360	2252	2612	100,0%	100,0%	100,0%

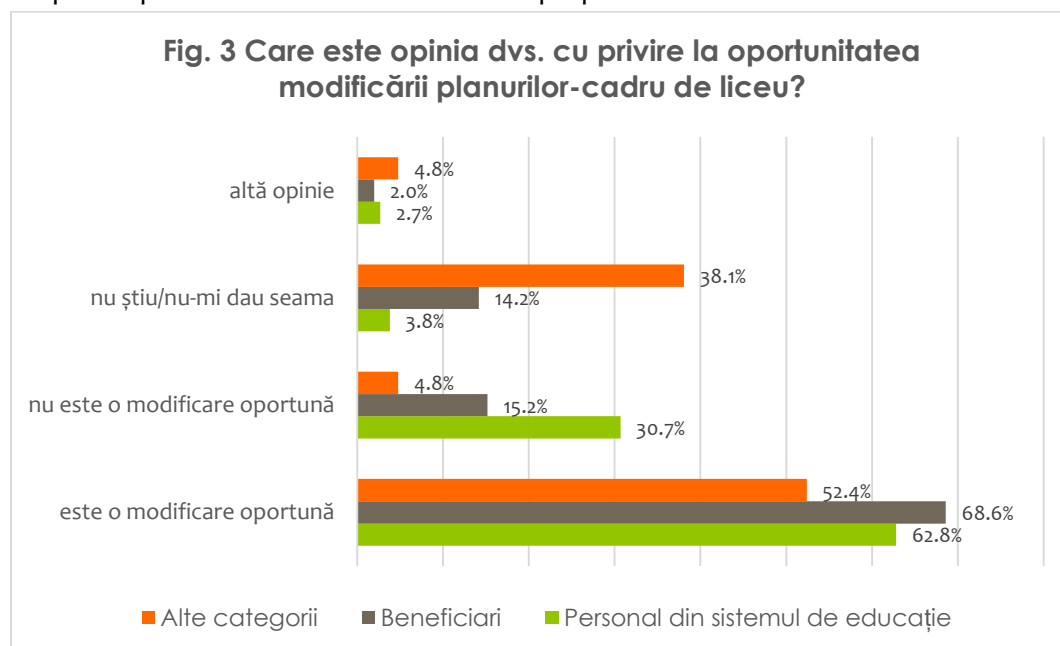
3. REZULTATELE CONSULTARII

3.1. Oportunitatea modificării planurilor-cadru de liceu

Participanții la procesul de consultare publică au fost rugați să-și exprime opinia cu privire la oportunitatea modificării planurilor-cadru pentru liceu. Aproape două treimi dintre cei investigați consideră oportună modificarea acestor planuri, în timp ce peste un sfert dintre respondenți exprimă o opinie contrară.

Analizând opiniile exprimate de respondenți în funcție de apartenența acestora la trei categorii principale în raport cu sistemul de educație (*personal din sistemul de educație*, incluzând cadre didactice, formatori etc.; *beneficiari*, incluzând elevi și părinți; *alte categorii*, cuprinzând persoane neimplicate direct în sistemul de educație), se poate constata că elevii și părinții sprijină în cea mai mare măsură modificarea cadrului curricular pentru liceu, în timp ce personalul din educație este mai sceptic cu privire la schimbările curriculare propuse.

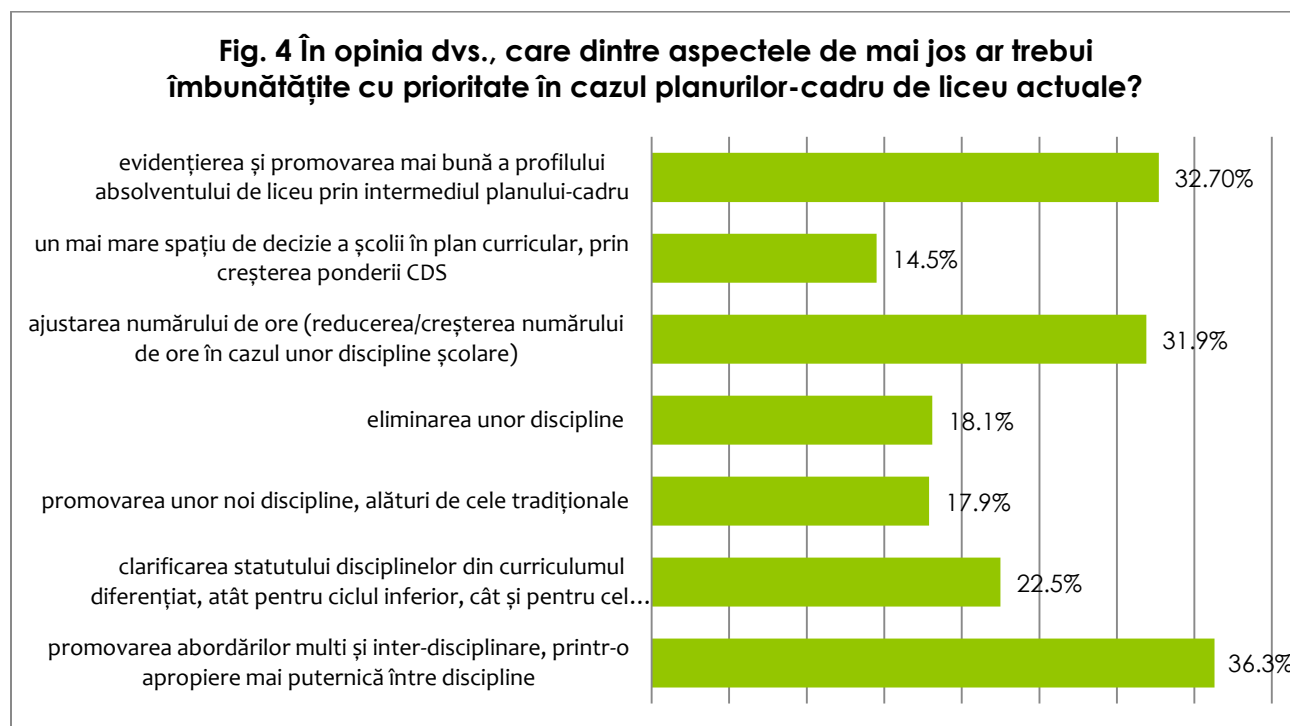

Cei care nu se pot pronunța cu privire la oportunitatea schimbării planurilor-cadru (întrunind o medie de 6,5% la nivelul populației investigate), aparțin mai frecvent categoriilor de repondenți care nu sunt implicate direct în procesul educațional (reprezentanți ONG, cercetători, reprezentanți mass-media etc.), dar și categoriei elevilor, care într-o proporție de aproape 20% nu pot aprecia oportunitatea schimbărilor curriculare puse în discuție.

Opiniile care susțin oportunitatea schimbării aparțin într-o mai mare măsură participanților la cercetare din mediul rural, decât celor din urban. Repondenții care înregistrează frecvențe peste medie ale opiniei că schimbarea planurilor-cadru pentru liceu nu este oportună, aparțin mai ales categoriilor direct implicate în gestionarea noului context curricular, respectiv cadrelor didactice din învățământul liceal și inspectorilor școlari, care manifestă astfel o oarecare rezistență la schimbările propuse.

- **Aspecte care ar trebui îmbunătățite cu prioritate în planurile-cadru pentru liceu actuale**

Identificarea aspectelor care ar trebui îmbunătățite cu prioritate în planurile-cadru pentru liceu este o condiție necesară pentru proiectarea adecvată a noului cadru curricular. Opiniile actorilor cheie ai procesului de educație sunt, din această perspectivă, semnificative, contribuind la cunoașterea dificultăților și nevoilor resimțite atât la nivelul celor care gestionează implementarea curriculumului, cât și la nivelul beneficiarilor direcți și indirecti ai procesului.

Cele mai multe opinii exprimate în totalul populației investigate plasează ca prioritate *promovarea prin noile planuri-cadru, a abordărilor multi și interdisciplinare, printr-o apropiere mai puternică între*

discipline (36,3% dintre opiniile exprimate). Evidențierea și mai buna promovare a profilului absolventului de liceu prin noul plan cadru, este un deziderat care întrunește de asemenea o pondere importantă a opiniilor repondenților (aproximativ o treime dintre repondenți consideră acest obiectiv prioritar). Peste 30% dintre opinii apreciază ca necesară *ajustarea numărului de ore prevăzute de planul-cadru*, fie prin reducerea, fie prin creșterea numărului de ore în cazul unor discipline școlare. Celelalte aspecte propuse spre evaluare (vezi graficul de mai sus) au întrunit și ele ponderi semnificative, situate între aproximativ 15% și 20% (repondenții având posibilitatea unor răspunsuri multiple), ceea ce denotă, pe de o parte, existența unor nevoi multiple la care noile planuri-cadru trebuie să răspundă, iar pe de altă parte, o polarizare relativ slabă a acestor nevoi, care ar putea sugera existența unor opinii mai degrabă difuze cu privire la prioritățile de reformă resimțite.

Analiza răspunsurilor deschise (575 la număr) cu privire la ajustarea numărului de ore alocate pe discipline școlare pune în evidență următoarele sugestii, întrunind frecvențele cele mai mari:

- mai buna ajustare a numărului de ore alocate pe discipline, în funcție de profil (creșterea numărului de ore specifice profilului, respectiv scăderea ponderii celorlalte discipline);
- creșterea numărului de ore alocate disciplinelor de bacalaureat;
- scăderea numărului de ore de educație muzicală, educație plastică (acolo unde acestea nu sunt impuse de profil);
- reducerea/eliminarea orelor de religie și de lb. latină;
- creșterea numărului de ore alocate limbilor străine moderne, educației fizice și TIC/informaticii.

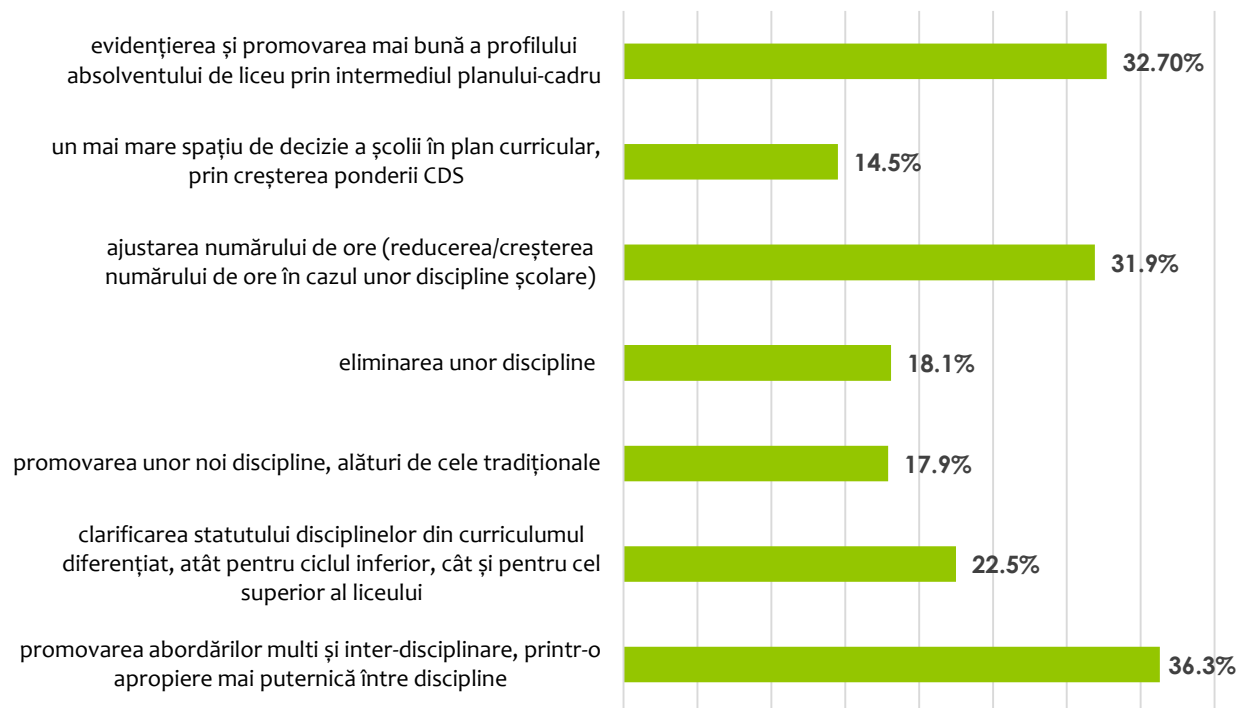
Analiza datelor în funcție de mediul de rezidență al repondenților relevă faptul că în mediul rural, nevoia de îmbunătățire a majorității aspectelor supuse evaluării, este resimțită mai slab decât în mediul urban (cele mai multe dintre scoruri variază cu 4-8 puncte procentuale).

Comparând opiniile subiecților aparținând celor trei categorii principale în raport cu sistemul de educație (*personal din sistemul de educație*, incluzând cadre didactice, formatori etc.; *beneficiari*, incluzând elevi și părinți; *alte categorii*, cuprinzând persoane neimplicate direct în sistemul de educație), se pot constata diferențe interesante în ceea ce privește nevoile de schimbare resimțite. Astfel, personalul din educație apreciază într-o măsură mult mai mare decât alte categorii de repondenți că aspectele care ar trebui îmbunătățite cu prioritate sunt promovarea abordărilor multi și inter-disciplinare și clarificarea statutului disciplinelor din curriculumul diferențiat, atât pentru ciclul inferior, cât și pentru cel superior al liceului (diferențele între scorurile înregistrate de categoriile *personal din educație* și *beneficiari* fiind de 9-12 puncte procentuale).

În schimb, opiniile beneficiarilor se îndreaptă într-o măsură mai mare către alte aspecte care ar necesita îmbunătățiri: promovarea unor noi discipline, alături de cele tradiționale, ajustarea numărului de ore și eliminarea unor discipline de studiu (diferențe de 7-10 puncte procentuale între cele două categorii de repondenți).

Fig. 5. În opinia dvs., care dintre aspectele de mai jos ar trebui îmbunătățite cu prioritate în cazul planurilor-cadru de liceu actuale?

3.2. Opinii privind raportul optim între trunchiul comun și curriculum la decizia școlii

Opiniile participanților la consultarea prin chestionar înclină, în ansamblu, către opțiunea unei distribuții echilibrate ale celor două componente – în cazul a aproape jumătate dintre repondenți (47,1%) - urmată de varianta care preferă un trunchi comun mai „consistent pentru toate filierele și profilurile” (41,3%). Mai puțin de unul din zece subiecți (9,2%) ar alege să dea o pondere mai mare curriculumului la decizia școlii.

Tabel 5. În opinia dumneavoastră, care considerați că ar fi raportul optim între trunchiul comun (obligatoriu) și disciplinele la decizia școlii în planul cadru pentru liceu?

Variante de răspuns	Nr. repondenți	%
un trunchi comun consistent pentru toate filierele și profilurile	1080	41,3%
un trunchi comun redus, balansat de o pondere mai mare la decizia școlii	241	9,2%
un echilibru între un curriculum obligatoriu și posibilitatea școlii de a promova o ofertă adaptată	1230	47,1%
Alte comentarii:	61	2,3%
Total	2612	100,0%

Din punctul de vedere al mediului de rezidență, se poate constata o tendință mai semnificativă de diferențiere a răspunsurilor care privilegiază locul trunchiului comun în organizarea disciplinelor de nivel liceal, în sensul în care în mediul urban procentul este net mai coborât față de media opțiunilor (40,8%), în timp ce repondenții din mediul rural (totuși, numeric, mult mai puțini – circa 14% din totalul participanților la consultarea online) au manifestat o tendință de ușoară favorizare a curriculumului obligatoriu, căruia i-ar acorda o greutate superioară în planul cadru (45%).

Tabel 6. În opinia dumneavoastră, care considerați că ar fi raportul optim între trunchiul comun (obligatoriu) și disciplinele la decizia școlii în planul cadru pentru liceu?

		trunchi comun consistent	trunchi redus	comun	un echilibru între un curriculum obligatoriu și CDS	Alte comentarii
Total		2612	1080	241	1230	61
		2612	41,3%	9,2%	47,1%	2,3%
Mediu	Rural	360	45,0%	10,6%	43,1%	1,4%
	Urban	2252	40,8%	9,0%	47,7%	2,5%

Sub aspectul categoriilor de repondenți, remarcăm faptul că cei incluși sub “cupola” tipologică a “personalului din educație”, care constituie mai mult de trei sferturi din totalul participanților, se înscriu, ca procente, în tendința opțiunilor generale, fără abateri semnificative. Dintre aceștia, profesorii de liceu, direct interesați de modificarea planurilor-cadru și care reprezintă și majoritatea repondenților din această categorie (și peste jumătate din totalul subiecților) ar opta, într-o măsură ceva mai mare decât profesorii de la alte niveluri și trepte de școlarizare, pentru o pondere mai

ridicată a trunchiului comun (44,4%) și, corelativ, într-o măsură mai mică (6,2%) pentru un loc mai însemnat dat CDS.

În cazul *inspectorilor școlari* incluși în consultare, alegerea variantei ponderii echilibrate între componente iese în relief într-un grad și mai mare (56,5%), unul singur dintre cei 23 de repondenți din această categorie optând pentru mai multă libertate lăsată în seama ofertei descentralizate a școlii.

O observație interesantă este aceea că, deși în număr mult prea mic pentru a influența tendințele majoritare, 6 din cei 10 *cercetători* care au răspuns la chestionar ar prefera un trunchi comun mai extins, în timp ce majoritatea celor care s-au declarat *formatori* (8 din 10) și *personalul din educație* (61,5%) agreează mai degrabă versiunea unui echilibru între un curriculum obligatoriu și posibilitatea școlii de a promova o ofertă proprie.

Pe de altă parte, din rândul celor încadrați ca „beneficiari” ai sistemului de educație se evidențiază valori ceva mai ridicate, comparativ cu personalul din educație, în dreptul variantei de plan-cadru cu un trunchi comun mai restrâns, dar cu o plajă mai largă lăsată deciziei curriculare la nivelul unității școlare (16,2%). Discriminând între elevi și părinți, observăm, în mod paradoxal, în răspunsurile *elevilor*, valori superioare atribuite preponderenței trunchiului comun (41,7%) și mai scăzute (în raport cu media) în dreptul opțiunii pentru un raport echitabil (39,5%), concomitente cu rata cea mai înaltă de răspunsuri (17,2%) care privilegiază flexibilitatea și libertatea de opțiune a școlii. *Părinții*, în schimb, optează într-o proporție majoritară (52,8%) pentru ideea de echilibru curricular și numai 28,4% dintre ei ar prefera un trunchi comun mai consistent.

Comentariile făcute de către unii repondenți în cadrul răspunsurilor deschise, ne oferă unele piste de interpretare, de aprofundare sau de nuanțare a rezultatelor cantitative.

De exemplu, unele opinii „amendează” variantele de răspuns ale itemului, arătând că în „întrebare nu este precizat și CD [Curriculumului Diferențiat] ca parte a curriculumului obligatoriu, ceea ce face întrebarea neclară pentru persoanele mai puțin avizate”. Așadar, se atrage atenția asupra omisiunii sau a lipsei de explicitare pentru componenta curriculumului diferențiat, mai ales că acesta este foarte important la nivelul liceului, unii profesori indicând către nevoia unei ponderi mai mari anume a acestei componente, inclusiv prin reducerea trunchiului comun, fără să însemne neapărat că se dorește alocarea unui spațiu mai extins și zonei de ”decizie a școlii”. În special se subliniază nevoia de adecvare a pregătirii elevilor în raport cu nevoile și interesele lor, dar și cu solicitările pieței muncii, de aceea se pune accentul pe o formare temeinică, eficientă și pe concretizarea unei specializări cu caracter din ce în ce mai aplicat, care crește pe măsură ce se avansează în anii de studiu:

“Pondere mărită a curriculumului diferențiat în funcție de specializarea pe care elevul a ales-o. Diferențierea trebuie realizată din clasa a IX-a (altfel nu se justifică opțiunea elevului pentru o anumită specializare în clasa a IX-a). Calibrând corect curriculumul diferențiat în funcție de specializare răspundem astfel intereselor elevilor”.

“Cred că este necesară consolidarea coerentă și responsabilă a TC și CD, cu diminuarea orelor de CDS, dacă dorim o pregătire cât mai eficientă și temeinică a elevilor noștri. Personal aș reduce CDS în favoarea CD, care permite accentul pe specializare. De asemenea, aș asigura cel puțin 2 ore/săptămână pentru TIC, limbi moderne 1 și 2, poate chiar a treia limba modernă și cel puțin o oră de educație antreprenorială/săptămână”.

„Consider **utilă păstrarea structurării planului cadru în 3 segmente: TC, CD (curriculum obligatoriu) și CDS/CDL**. RĂSPUNS PERSONAL la întrebare: opțiunea 2, reformulată astfel: "un TC redus și un CD relevant pentru specializare/calificare, balansate de o pondere mai mare a CDS/CDL".

“Liceul ar trebui să însemne un raport corect raportat la nevoile elevului (25% opționale - 7 ore/30); competențe de comunicare în limba maternă (3 ore); competențe limbă străină (2x2 ore); tic 2 ore trunchi comun. **De aici să înceapă specializarea în funcție de profile**”.

“Un trunchi comun consistent pentru fiecare profil, dar care să poată fi valorificat la bacalaureat prin notă la fiecare profil: **degeaba profilul bilingv are TC+CDS de limbă dacă elevii nu pot avea notă la bacalaureat din limba pe care o studiază intens la profilul lor**. Bilingvul e singurul profil unde elevilor nu li se permite să-și convertească în notă materia principală de profil la bacalaureat”.

Ca urmare, unele răspunsuri ,este posibil, să fi socotit această parte inclusă în zona trunchiului comun, datorită caracterului său obligatoriu, deosebit de disciplinele opționale, iar alții totuși să-l fi asimilat tacit tendinței spre diversificare (prin reducerea nucleului de bază), astfel că le-a fost mai “la îndemână”, și ca soluție de compromis, varianta nr. 3, a raporturilor “echilibrate”.

De asemenea, către alegerea acestei variante a atras, probabil, și caracterul mai general și mai echivoc al ideii de “echilibru”, care nu implică în mod necesar o repartizare egală sau proporțională, ci trimite mai curând către ideea unei judicioase armonizări a tuturor aspectelor și principiilor de care trebuie să se țină seama.

O altă precizare importantă și recurentă provenită din răspunsurile deschise face referire la distanța dintre **principiul generos al opționalității și al descentralizării curriculare a deciziei și practica reală a modului de selectare și impunere a materiilor de CDS**. Această discrepanță face dificilă o opțiune fermă, pentru că adeziunea teoretică la o idee nu înseamnă automat și acordul dat modului în care aceasta se implementează, se transpune în concret, un mod adesea defectuos, provocator de efecte perverse. În acest caz, se evocă criteriile arbitrare sau aparținând unei logici instituționale diferite care stau la baza alegerii anumitor opționale, în detrimentul altora, de către conducerea școlii:

“**Decizia școlii va însemna întotdeauna propunerea unor CDS care să favorizeze profesorul - fie pentru completarea catedrei, fie pentru o oră în plus**. Niciodată nu va prima interesul elevului”.

“Orele din CDS nu trebuie **date preferențial pentru a rotunji veniturile unora**”.

“Trebuie să existe un echilibru, dar pentru disciplinele la decizia școlii, directorul va înclina balanța în favoarea celor pentru care are personal pregătit. Deci, întotdeauna **vor născoci ore pentru profesorii pe care îi favorizează și nu în interesul elevilor sau al comunității locale**”.

În acest context, putem vorbi despre caracterul condiționat și contextualizat al alegerii unor variante de răspuns, în funcție de coexistența altor condiții sau factori contextuali care să confere consistență și coerență pedagogică adoptării respectivelor trasee curriculare.

De exemplu:

“În cadrul școlii românești **nu există cu adevărat o cultură a opționalului**; părinții și elevii nu conștientizează importanța sau necesitatea altor discipline cu excepția celor vizate de examen. Drept urmare, **opționalele sunt abordate ca ore de pregătire suplimentară pentru examen**. Un curriculum obligatoriu este necesar, dar, în același timp, ar fi de recomandat **promovarea de discipline opționale atractive și educative pentru elevi**”;

“Din experiența celor peste 10 ani la catedră, pot spune că orele opționale nu și-au demonstrat întotdeauna eficiența. Dimpotrivă, aș propune mai degrabă un orar diferențiat pentru disciplinele din TC+CD (primele 4-5 ore), urmat de discipline care să dezvolte potențialul creativ al elevilor, aptitudinile fizice etc., de discipline opționale sau activități extrașcolare (ultimele 1-2 ore sau după școală), astfel încât să se respecte cu adevărat și curba efortului, dar, în același timp, să se dea posibilitatea organizării unor vizite de documentare, în vederea cunoașterii mediului înconjurător sau a mediilor profesionale din vecinătatea școlii etc., permițând întărirea relației dintre școală și comunitate”.

Sau:

“Dacă întreg învățământul s-ar reorganiza, începând de la Costul per elev și până la programele educaționale, atunci aș opta pentru un trunchi comun redus și o mai mare decizie a școlii în ceea ce privește materiile de studiu agreate de elevi, precum în sistemul american. Dar DOAR în situația în care s-ar reorganiza întreg sistemul educațional”.

Există și un alt set de opinii exprimate în răspunsurile deschise care propun diverse formule de distribuție a ponderii componentelor, respectiv disciplinelor sau care doar construiesc justificări fie pentru opțiunea în favoarea accentuării trunchiului comun, fie mizând pe o greutate mai mare atribuită curriculumului la decizia școlii.

Alte comentarii care conțin propuneri și critici de substanță și de profunzime care ar merita reținute se referă, de exemplu, la relația dintre disciplinele de cultură generală și cele potrivite cu profilul și specialitatea aleasă, la necesitatea unei abordări secvențiale, etapizate și diferențiate a organizării planurilor-cadru, emițându-se și anumite sugestii punctuale, în funcție de interesul pentru anumite discipline sau arii curriculare:

“Cred că este nevoie de o regândire a cadrului de referință. Este nefiresc ca învățământul obligatoriu, de cultură generală să se suprapună cu specializarea. Este o struțo-cămilă care sufocă elevii cu ore, dar care da, garantează păstrarea la catedră a profesorilor ce predau diverse discipline. Firesc ar fi ca până în clasa a IX-a inclusiv să existe învățământ de cultură generală, iar din clasa a X-a să se treacă la specializarea elevilor”.

„Fără echivoc, echilibrul trebuie să existe dar fata de ce reper? Nu reiese modul în care promovarea CDS de către școală este utilă absolvenților. TC compact este necesar și de dorit unitar până în clasa a X-a, consistent cu oferta de CDS specifică profilului, urmată de o ofertă echilibrată de TC și CDS în vederea finalizării ciclului superior al liceului”.

“De exemplu, pentru specializarea matematică - informatică, la ciclul inferior, 2 ore de informatică și 2 ore Tic. La ciclul superior al liceului, 4 ore de informatică și o oră de Tic, pentru clasele mate-info neintensiv. La clasele de mate-info, intensiv informatică, ar fi foarte bine să rămână la fel, dar să se adauge câte o oră și de Tic, la clasele a XI-a și a XII-a. Aceste lucruri vi le transmit în urma consultărilor pe care le-am avut cu elevii și părinții lor. Și au foarte multă dreptate, ținând cont de piața forței de muncă”.

3.3. Opinii privind importanța autonomiei școlii în plan curricular

Diversificarea ofertei educaționale în întregul sistem de învățământ și asigurarea flexibilității rutelor educaționale sunt două prevederi fundamentale privind calitatea curriculumului și de aceea apar în mod explicit în Metodologia privind elaborarea și aprobarea curriculumului școlar (aprobată prin OM nr. 3593 / 18.06.2014, art. 4), care pot fi asigurate printr-o oferta curriculară propusă la nivelul fiecărei unități de învățământ (curriculum la decizia școlii, în cazul liceelor teoretice sau curriculum în dezvoltare locală, pentru filiera tehnologică).

Aprecierea generală privind autonomia școlii, referitoare la propunerea, selectarea, aprobarea și desfășurarea unor discipline de specialitate este *importantă* pentru repondenți (această apreciere a fost realizată pe baza unei medii ponderate a tuturor răspunsurilor colectate). Alegerile pe treptele superioare ale scalei s-au bazat pe opinia conform căreia oferta de opționale ajută la „construirea unei identități, care să definească și descrie mai clar profilul pentru elevi / părinți / comunitate”. O ofertă curriculară interesantă și bogată nu face decât „să sporească atractivitatea unor licee și specializări”, să evidențieze o școală, corpul profesoral și chiar pe elevii unei școli. În cazul liceelor teoretice sau vocaționale, disciplinele opționale sunt văzute ca oportunități de educare, deoarece pot fi utile pentru elevii talentați, care doresc să performeze într-un domeniu sau pentru a asigura elevilor egalitatea de șanse la examenele naționale.

Există diferențe semnificative între opiniile repondenților, astfel că o treime consideră autonomia școlară „foarte importantă” și aproximativ 38% apreciază ca fiind „importantă”. O parte dintre repondenți (21,2%) acordă calificativul „relativ importantă”, deoarece consideră că întregul procesul este viciat, încă de la propunerea acestora și că „nu se va face decât în folosul unor profesori și a interesului unor structuri școlare”. Un număr mic de persoane consideră acest aspect neimportant (7,4%), cel puțin pentru primele două clase de liceu, unde ponderea materiilor „de bază” ar trebui să fie mai mare decât cea prevăzută prin cele trei variante de plan cadru. Unii repondenți consideră că ar trebui să se renunțe la aceste discipline, pentru a face loc unor pasiuni sau interese de studiu individuale. Diversificarea curriculară nu este bună, argumentează cei din urmă, deoarece nivelul de pregătire al elevilor este mult prea diferit și este aproape imposibil să se compare elevii care provin din școli diferite, mai ales în cazul unor transferuri.

”Fiecare elev din orice școală trebuie să beneficieze de același nivel de pregătire, cunoștințe și același nivel de calitate indiferent de școala sau localitatea de proveniență. Nu sunt benefice diferențele între absolvenți, diferențe date de posibilitățile, preferințele și viziunea școlilor”

Există opinii contradictorii și în privința **naturii acestor oferte curriculare**. În timp ce unii repondenți consideră că aceste opționale ar trebui realizate în concordanță cu profilul, specializarea sau cu nevoile comunității din care provin elevii ori cu cerințele actuale de pe piața muncii, alții susțin că acestea ar trebui să vizeze o cultură generală, mai ales cei de la liceele teoretice. Unii repondenți consideră că „este bine ca planul cadru să forțeze studierea anumitor discipline”, decât să lase la dispoziția unor profesori / a unor școli să propună și să desfășoare opționale și există recomandarea ca acestea să fie alese din liste propuse la nivel național.

Categoriile de repondenți care apreciază mai mult autonomia școlii în propunerea de discipline de specialitate sunt specialiștii din MEN, cercetătorii și profesorii din învățământul primar și gimnazial și nu cei direct interesați, respectiv profesorii și elevii din învățământul liceal. În general, persoanele din mediul urban apreciază mai mult autonomia școlilor, comparativ cu persoanele din mediul rural.

În timp ce răspunsurile predefinite au vizat aspectele pozitive ale problematicei discutate, răspunsurile libere au evidențiat mai degrabă aspectele problematice ale autonomiei școlare și chiar experiențele negative acumulate de profesori, elevi și părinți.

Independența școlii presupune **asigurarea unor condiții**, precum organizarea pe grupe, cu un număr mai redus de elevi și nu cu toată clasa sau posibilități suplimentare financiare. O grupare în cadrul acestor discipline a elevilor după pasiuni și nu în funcție de clasa din care provin, ar fi o modalitate firească „de a răspunde în mai mare măsură nevoilor individuale de formare”. Acest aspect implică o altă modalitate de finanțare, diferită de finanțarea profesorului pe oră de curs.

„Ar fi important să nu se impună aceleași discipline de specialitate pentru toată clasa, ci să se dea posibilitatea fiecărui elev să aleagă pentru sine”.

Unii repondenți consideră că ar fi benefic să fie recompensat efortul profesorului, mai ales că în cazul unui opțional, acesta realizează o programă, asigură resursele și mijloacele de învățământ necesare bunei desfășurări a cursului. Uneori sunt necesare condiții suplimentare privind dotarea cu diverse materiale, calculatoare sau aparatură de laborator, în funcție de profil și specialitate ceea ce implică, încă o dată, resurse financiare suplimentare.

„În ceea ce privește disciplinele de specialitate, nu se rezolvă mare lucru cu mărirea numărului de ore fără mărirea finanțării, pentru ca orele respective să se poată face cu aparatură performantă și în laboratoare dotate.”

Profesorii menționează mai multe aspecte negative privind propunerea, selectarea și desfășurarea opționalelor. În primul rând, existența unor metodologii neclare și chiar o anumită incoerență între diverse materiale curriculare, derutează profesorii în privința **posibilității de a propune și include anumite discipline opționale** în planul cadru al școlii.

„Clasa nepoatei mele, a XII-a socio-umane, ar dori un opțional de gramatică română, dat fiind faptul că 12 elevi vor să dea la Academia de poliție sau la Facultatea de Drept. Li s-a spus că gramatica nu poate fi aleasă ca opțional, nefiind clar dacă se poate sau nu preda în liceu.”

Opinia repondenților este **că școlile nu sunt, în general, capabile să gestioneze** mecanismele interne care să producă o libertate reală de opinie și un flux de opționale moderne, relevante pentru copil, care să aibă în vedere domeniile de vârf la liceele teoretice sau elemente mai practice în cazul liceelor tehnologice.

„Autonomia școlii este influențată de deciziile consiliului de administrație, a cărui componentă actuală face ca votul să nu reflecte neapărat nevoile reale ale educației. Există riscul ca în C.A. să se voteze ore de CDS în funcție de mediile obținute de elevi, de exemplu, și nu în funcție de nevoile de formare specifice profilului. Însă cei care decid, de cele mai multe ori nu cunosc disciplinele respective”

Aprobarea acestor discipline nu se bazează pe calitatea, oportunitatea, necesitatea, relevanța materialelor propuse pentru elevi sau pe solicitările elevilor. **Libertatea elevului de a alege** este limitată de deciziile unor structuri instituționale și de procesul de avizare în cadrul ISJ, de modul de organizare și de formarea cadrelor didactice. Interesul pentru completarea unor norme, bugetul de timp avut la dispoziție de propunători duce la lipsa continuității opționalelor și la o calitate discutabilă a materialelor utilizate.

„Consiliul profesoral are un rol consultativ, iar Consiliul de administrație respectă în cea mai mare parte din cazuri părerea Consiliului profesoral, care își va susține interesele proprii, fără a ține cont de interesele elevilor sau de realitatea socio-economica (cerințele de pe piața muncii).”

„Apare pericolul ca școala să impună lucruri elevilor. Ar trebui formate, încă din clasa a IX-a, clase speciale, cu discipline alese de elevi, în care să se intre pe baza unui acord și să se iasă în urma rezultatelor slabe.”

Existența opționalelor ar trebui să ducă la performanță școlară și nu la haos. Scopul unui opțional ar trebui bine precizat, nu să umple un orar școlar :

„ discipline din care elevii nu rămân cu nimic, acestea fiind doar o sursă de a obține note mari, nemuncite”.

Câteva persoane consideră că **școlile** considerate **mai slabe sunt amenințate** de o structură curriculară de acest tip. Argumentele lor se bazează pe modul în care se face repartizarea elevilor la examenele naționale și de fenomenul de scădere a populației școlare, chiar consideră că unele școli vor fi împinse la desființare. Există un sentiment acut de nedreptate pe care îl trăiesc din ce în ce mai intens unii profesori, datorită modului în care se fac titularizările sau de modul de recompensare prin salarii de merit (propunerea și desfășurarea de opționale figurează printre criteriile de acordare a salariului de merit însă, dacă nu sunt suficiente clase, nici posibilitățile de promovare /selecție/ aprobare/desfășurare a unui opțional nu sunt mari).

”S-au tot tăiat clase pentru că a scăzut populația școlară, dar s-au tăiat de la anumite licee doar - cel puțin la noi în Galați. Nu e drept! Populația școlară a scăzut în toată România, pentru toți profesorii țării, nu doar pentru cei care au avut ghinionul sa se titularizeze la niște școli cu elevi mai slabi, pentru că doar acolo mai erau locuri când s-au titularizat”

În astfel de situații, CDS urile nu își mai au rostul decât pentru a salva normele unor cadre didactice „prin direcționarea unor ore către cadrele didactice agreeate de director, în totală ignorare a intereselor elevilor”, iar alegerea acestora „va depinde de viziunea fiecărui manager, de bugetul de ore din fiecare școală etc.” și nu de criteriile care derivă din filosofia acestora (integrare disciplinară, domeniu de vârf din tehnologie, conectare cu practica sau originalitatea abordărilor didactice)

Lipsa personalului calificat pentru anumite discipline și tendința profesorilor de a se supraevalua, completează acest tablou al școlii actuale:

”Școlile pot să aibă CDS-uri mixte, interdisciplinare. Dar cum este momentan situația, aproape toți se pricep de toate. Profesorii predau discipline pe care habar nu au. Aș putea să dau exemple. Dar nu cred

că "pricepuți la toate" vor pica din sistem ... ci invers. Nici o verificare severă nu rezolvă problema, sau vor fi scăpări dramatice. Mai bine să nu lăsăm să se întâmple."

Există recomandări de bun simț privind formarea profesorilor, pe de-o parte regândirea formării inițiale și, pe de altă parte, posibilitatea de a face **cursuri de perfecționare, gratuite**, fie de actualizare a cunoștințelor la nivelul actual al pieței muncii, fie pentru a preda discipline de top la nivel introductiv (cum ar fi robotică, inventică). Un profesor chiar atrăgea atenția acestui aspect: „Aceste cursuri se plătesc cu bani grei, de unde să-i luăm?”

Anumite discipline necesită încadrarea cu personal specializat și care ar trebui să se poată selecta inclusiv din mediul economic. În fond aceste opționale ar trebui să facă legătura dintre disciplinele obligatorii și educația non-formală /informală.

„Autonomia poate duce la un monopol al cadrelor didactice titulare cu vechime în școala, iar pe de altă parte, există riscul imposibilității realizării unei încadrări, atâta timp cât o catedră poate cuprinde în prezent maxim patru opționale”.

3.4. Percepții privind relația între autonomie în plan curricular și egalitatea de șanse la educație

Tabel 7. În opinia dumneavoastră, un trunchi comun redus, care permite autonomie școlii în plan curricular, ar putea avea următoarele consecințe pentru asigurarea egalității de șanse la educație pentru toți elevii...

Un trunchi comun redus	Răspunsuri	Procente
Favorizează școlile bune	393	16,4%
Favorizează școlile mai puțin performante	192	8,0%
Oferă șanse egale tuturor elevilor, indiferent de performanța școlii în care învață	825	34,4%
Nu aduce beneficii elevilor, indiferent de performanțele școlii	987	41,2%
Non-răspuns	215	8,2%
TOTAL	2212	100%

Itemul Q 9 se referă la opinia subiecților asupra **asigurării egalității de șanse la educație pentru toți elevii printr-un trunchi comun redus, care ar permite școlii autonomie în plan curricular (Q09 În opinia dumneavoastră, un trunchi comun redus, care permite autonomie școlii în plan curricular, ar putea avea următoarele consecințe pentru asigurarea egalității de șanse la educație pentru toți elevii).**

Majoritatea repondenților (41,2%) consideră că **un trunchi comun redus nu influențează egalitatea de șanse la educație pentru toți elevii**, neaducând beneficii elevilor, indiferent de performanțele școlii (Q09-4 *Nu aduce beneficii elevilor, indiferent de performanțele școlii*). Această opinie este urmată

de cea conform căreia **un trunchi comun redus oferă șanse egale tuturor elevilor, indiferent de performanța școlii în care învață** (Q09-3: 34,4%).

Scorurile cele mai reduse se referă la situația în care **un trunchi comun redus nu asigură egalitatea de șanse la educație pentru toți elevii**, pentru că ar favoriza fie școlile bune (Q09-1 *Favorizează școlile bune*:16,4%), fie pe cele mai puțin performante (Q09-2 *Favorizează școlile mai puțin performante*: 8%).

Scorurile între mediul urban și cel rural sunt relativ apropiate și nu conduc la diferențe semnificative.

Se remarcă însă preferința anumitor categorii de participanți la investigație pentru varianta de răspuns *Oferă șanse egale tuturor elevilor, indiferent de performanța școlii în care învață*: cadrele didactice din învățământul primar, gimnazial, din cel tehnic și vocațional, inspectorii școlari, experții în educație și cercetătorii, reprezentanții organizațiilor neguvernamentale, elevii și părinții.

Pentru varianta *Nu aduce beneficii elevilor, indiferent de performanțele școlii* au optat în principal cadrele didactice din învățământul liceal (51,9%) și profesorii suplینitori (48%). Cei dintâi sunt repondenții majoritari (1290 de persoane) și persoanele care cunosc cel mai bine problematica învățământului liceal, căci predau la acest nivel. Ei consideră că un trunchi comun redus nu aduce beneficii elevilor, indiferent de performanțele școlii. O percepție mai bună asupra egalității de șanse la educație pentru toți elevii printr-un trunchi comun redus vine din partea beneficiarilor, a reprezentanților forurilor decizionale (inspectorate școlare, ministerul de resort, agenții subordonate, institute de cercetare), a organizațiilor neguvernamentale, precum și a unora dintre profesorii (mai puțin cei implicați în învățământul liceal).

Răspunsurile deschise vizează în principal trei direcții, induse probabil de modul de formulare a acestui item: un prim set de comentarii se referă la **avantajele / dezavantajele pe care repondenții le asociază cu un trunchi comun redus**; al doilea set de comentarii se referă la **autonomia școlii** (în general și în plan curricular); al treilea set de comentarii se referă la **asigurarea egalității de șanse la educație pentru toți elevii**.

- **Avantajele / dezavantajele unui trunchi comun redus**

În opinia repondenților, există câteva avantaje ale unui trunchi comun redus. Ele sunt însă mai rar menționate și mai puțin argumentate decât dezavantajele unui trunchi comun redus.

Avantajele unui trunchi comun redus

“Consider că ar fi benefic un trunchi comun redus, dar completat de un curriculum diferențiat puternic adaptat la specializare (nu doar la profil). CDS trebuie să existe, să asigure flexibilitatea parcursului educațional al elevilor dar într-o măsură redusă (2-3 ore la ciclul inferior; 3-4 ore la ciclul superior al liceului).”

“Creșterea calității actului educațional: elevii ar avea posibilitatea să aleagă discipline care corespund intereselor proprii; motivația cadrelor didactice pentru

Dezavantajele unui trunchi comun redus

“Dacă nu este însoțit de alte măsuri atunci un trunchi comun redus este folosit exclusiv ca instrument de asigurare a catedrelor profesorilor fără nici o legătură cu interesele elevilor.”

“Directorul devine decident pentru soarta profesorilor; poate degenera în dictatură.” / “Directorul poate "oferi" ore, contrar dorinței elevilor, unor profesori pe criterii strict aleatorii, cum ar fi prietenia și alte motive total subiective.”

propria perfecționare ar crește.”

“Oferă posibilitatea școlii să facă alegerea potrivită pentru nevoile proprii.”/ “Un trunchi comun redus ar personaliza școlile pe specificul local.”/ “Trebuie un trunchi comun solid, adaptat profilului și specializării.”

“Un trunchi comun redus poate aduce beneficii tuturor elevilor dacă disciplinele suplimentare, la decizia școlii, sunt alese în concordanță cu nevoile elevilor.”/ “Un trunchi comun redus oferă școlilor posibilitatea adaptării la zonele de interes ale copiilor din ziua de azi.”

“Un trunchi comun redus duce la diferențierea profilelor, un lucru foarte indicat. Astfel, ne putem pregăti mai bine pentru BAC și admitere la facultate.”

“Duce la favorizarea introducerii opționalelor pentru completarea anumitor catedre cu ore și nu ține cont de interesul elevului, interes ce ar trebui să se pleze pe profilul ales.”

“Favorizează angajarea unor anumiți profesori.”

“Fără dotări și cursuri de perfecționare pentru profesori sunt forme goale de conținut.”

“Pregătire inegală a absolvenților. Pericol de a introduce discipline pentru a asigura normele cadrelor didactice.”

“Reduce mobilitatea elevilor, în caz de transfer sunt necesare mai multe examene de diferență.”

“Școlile din mediul rural ar fi grav dezavantajate: există situații în care o școală rurală are doar 1-2 profesori calificați/titulari, drept pentru care CDS-urile propuse ar face parte dintr-o arie curriculară redusă.”

- **Autonomia școlii**

Creșterea autonomiei școlii este dificil de atins, potrivit opiniei unora dintre repondenți. Alții nici nu văd o prioritate în acest aspect sau chiar o percep ca pe un potențial pericol.

“Atât timp cât deciziile sunt luate de membrii C.A. care nu au, decât în foarte mică măsură, noțiuni de management educațional, autonomia școlii aduce riscuri majore pentru profilul absolventului.”

“Nu există resurse umane și materiale necesare creșterii autonomiei școlii. Costul standard per elev limitează autonomia.”

“Este posibil ca, un TC redus și o autonomie mare a școlilor să ducă la dezvoltarea unor interese nu neapărat pentru elevi, ci pentru ceilalți actori (germeni pentru alte forme și cazuri de ilegalități).”

- **Asigurarea egalității de șanse la educație pentru toți elevii**

Problematika asigurării egalității de șanse la educație pentru toți elevii este văzută de repondenții care s-au referit în mod explicit la acest aspect în cadrul mai larg al creșterii calității vieții în mediul rural și în zonele dezavantajate.

“Un trunchi comun redus va reprezenta un handicap pentru elevii din mediul rural și pentru cei cu posibilități materiale reduse, în niciun caz nu se va promova egalitatea de șanse.”

“Nu este echitabil în vederea admiterii în învățământul superior - un elev cu o ofertă curriculară mai bună (școli bune, din mediul urban) va avea un ascendent față de cel de la o școală mică, din provincie/mediul rural, deci acesta din urmă va fi, evident, defavorizat doar din cauza mediului căruia îi aparține, situației financiare sau incapacității sistemului de a absorbi cadre calificate, specializate în acele zone.”

“TC redus înseamnă reducerea pregătirii elevilor la disciplinele de bază. Cred că este necesară consolidarea și nu diminuarea lor. CDS are o eficiență relativă și trebuie disociat de TC și CD inclusiv prin alocarea orelor în programul zilnic, ceea ce nu se întâmplă întotdeauna. CDS își are locul mai degrabă după școala sau în weekend. Un elev care vine la școală la 8 dimineața și are de la 8 la 10 opționale, ce randament va avea la română și matematică în ultimele ore de program? Aerisirea programului elevilor nu înseamnă creșterea orelor de CDS, ci dimpotrivă, diminuarea numărului acestora. Egalitatea de șanse ar trebui asigurată prin programe speciale pentru elevii din mediul rural și pentru cei aparținând categoriilor dezavantajate.”

Un aspect care apare în mod repetat în răspunsurile deschise se referă la **limbile moderne** studiate. Repondenții consideră important ca elevii să cunoască bine cel puțin două limbi străine la sfârșitul liceului, căci această cunoaștere le oferă absolvenților mai multe șanse pentru studiu și pentru integrarea pe o piață a muncii în care competențele de comunicare în limbi străine sunt foarte prețuite.

“Renunțarea la studiul limbii străine 2 (franceza/germana) la ciclul superior al liceului, înseamnă încălcarea dreptului elevilor la educație, încălcarea dreptului la șanse egale cu tinerii europeni, pe piața muncii.”

Alte aspecte care apar în aceste comentarii se referă la decongestionarea programelor școlare, la posibilitatea cadrelor didactice de a decide asupra manualelor școlare în funcție de nivelul elevilor, la cutume din practicile educaționale și din cele organizaționale.

“Nu doar trunchiul comun trebuie redus, numărul total al materiilor studiate trebuie redus, programele trebuie aerisite, pentru că sunt mult prea stufoase. Se încearcă adoptarea sistemelor de educație occidentale. Se importă de afară multe, dar nu scoțând din ce aveam deja și înlocuind treptat-treptat cu ce se studiază acolo, ci adăugând la ce era deja la noi. Astfel, în școala noastră, materia de studiu a ajuns să fie extrem de stufoasă, de încărcată.”

“Eu predau engleza și vorbesc acum doar despre obiectul meu, ca să nu se spună că vorbesc în necunoștință de cauză: manualele după care am studiat eu în liceu engleza, manuale făcute de autori români, erau infinit mai ușoare decât cele după care predau eu acum și după care învață elevii noștri. Acestea sunt făcute de autori englezi, profesori de la Oxford, Cambridge etc., UK, merg după competențele cerute la nivel european și sunt foarte dificile. Le pot învăța copiii de la liceele bune și foarte bune, nu le sunt aproape deloc folositoare celor de la liceele cu elevi mai slabi. (...)”

“În teorie, elevii ar beneficia de opțiuni multiple (printr-un TC redus), în practică opțiunile elevilor sunt adeseori ignorate.”

3.5. Opțiuni privind variantele de plan-cadru

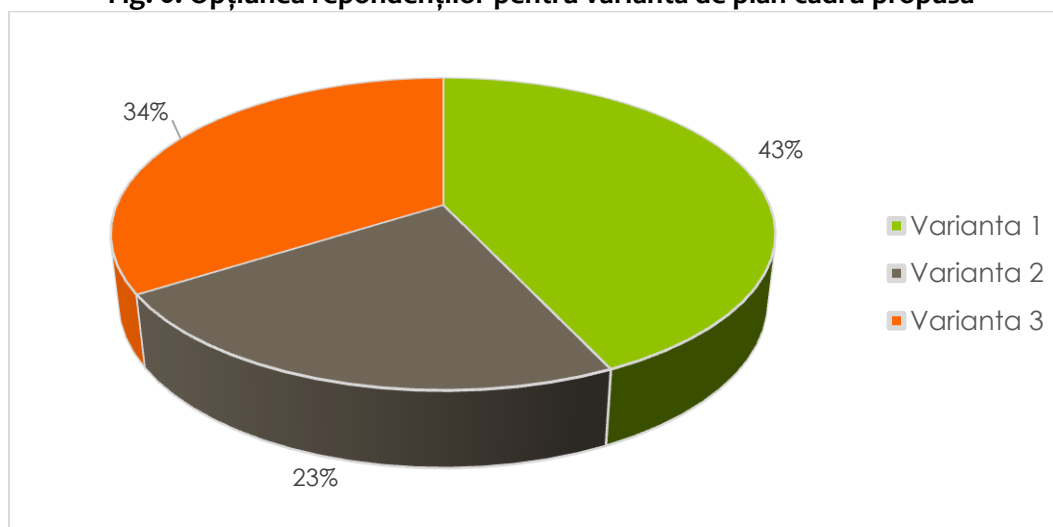
Participarea la consultarea publică referitoare la planul-cadru propus pentru liceu a solicitat participanților exprimarea opțiunii pentru varianta de plan cadru concordantă cu așteptările lor. Exprimarea opțiunii se bazează pe rațiuni diferite ale respondenților, având în vedere statutul lor, interesele, motivațiile și nevoile diferite în relație cu sistemul de învățământ.

Punând laolaltă opțiunile respondenților, se conturează o ierarhie a preferințelor între cele trei variante de plan-cadru propuse:

- varianta 1 este considerată concordantă cu așteptările celor mai mulți dintre respondenți (43%);
- varianta nr. 3 a întrunit opțiunile a 34% dintre respondenți;
- varianta nr. 2 a primit cele mai puține dintre aprecierile respondenților (23%)

În același timp, există o pondere semnificativă a celor care consideră că niciuna dintre variantele propuse nu corespund așteptărilor lor (16,3%).

Fig. 6. Opțiunea respondenților pentru varianta de plan-cadru propusă

În exprimarea opțiunii pentru una sau alta dintre variantele de plan-cadru propuse dezbaterii apar unele diferențe în funcție de experiența, statutul sau rolurile pe care le au respondenții în legătură cu sistemul de educație.

- **Mediul de rezidență marchează diferențe semnificative între preferința pentru o anumită variantă de plan-cadru**

Din perspectiva mediului de rezidență, datele de anchetă arată, pe de o parte, că varianta nr. 2 este cea mai puțin agreată și nu înregistrează variații între opiniile respondenților.

Pe de altă parte, variantele nr. 1 și nr. 3 sunt semnificativ diferite în opiniile repondenților în funcție de acest criteriu. Astfel, chiar dacă varianta nr. 1 înregistrează cele mai multe acorduri din partea repondenților, ea este semnificativ mai puțin concordantă cu așteptările celor din mediul rural. Pentru aceștia, principala variantă agreată este varianta 3, care înregistrează un scor cu aproape 15 puncte procentuale mai mare în rural față de urban. Astfel, adoptarea uneia dintre cele două variante de plan-cadru agreate la nivel general, va repune în discuție clivajul urban-rural existent la nivelul sistemului de învățământ.

Tabel 8. Opțiunea repondenților pentru o variantă de plan-cadru, pe medii de rezidență

	Nr. răspunsuri	Varianta nr. 1	Varianta nr. 2	Varianta nr. 3
Total	1406	43,0%	23,0%	34%
Mediu Rural	167	28,7%	24,6%	46,7%
Urban	1239	45,0%	22,8%	32,2%

- **Există un profil al repondentului care determină alegerile cu privire la cele 3 variante. Profilul este dat de perspectiva asupra autonomiei școlii, dar și de apartenența la o categorie specifică de actori educaționali.**

Cei care susțin varianta 1 (cea mai apropiată de planul-cadru actual) sunt repondenții care acordă mai puțin credit beneficiilor autonomiei școlii în plan curricular, cred în valoarea unei oferte centralizate a curriculumului și sunt mai degrabă înclinați să vadă riscurile și limitările date de prevederile actuale privind organizarea sistemului de învățământ. Varianta 3 este preferată de cei care își doresc o mai mare autonomie curriculară și care cred în beneficiile acesteia, inclusiv asupra egalității de șanse la educație. Varianta 2 este susținută mai mult de către cadrele didactice din învățământul liceal, care valorizează mai mult importanța liceului pentru asigurarea unei culturi generale solide, asigurată printr-un trunchi comun mai consistent.

Tabel 9. În opinia dumneavoastră, cât de important este ca planul-cadru să ofere autonomie școlii în propunerea de discipline de specialitate adecvate profilului?

	Foarte important	Important	Relativ important	Puțin deloc important/
	4	3	2	1
Varianta 1	21,0%	37,9%	29,3%	11,9%
Varianta 2	25,3%	46,6%	21,9%	6,2%
Varianta 3	53,7%	34,0%	9,6%	2,7%
Total	31,9%	36,6%	20,4%	7,2%

Tabel 10. În opinia dumneavoastră, un trunchi comun redus, care permite autonomie școlii în plan curricular, ar putea avea următoarele consecințe pentru asigurarea egalității de șanse la educație pentru toți elevii?

	Varianta 1	Varianta 2	Varianta 3
favorizează școlile bune	11,4%	11,4%	24,9%
favorizează școlile mai puțin performante	8,6%	9,6%	4,6%
oferă șanse egale tuturor elevilor, indiferent de performanța școlii în care învață	16,5%	36,1%	44,2%
nu aduce beneficii elevilor, indiferent de performanțele școlii	58,3%	39,2%	23,9%
Total	11,4%	11,4%	24,9%

Tabel 11. În opinia dumneavoastră, care considerați că ar fi raportul optim între trunchiul comun (obligatoriu) și disciplinele la decizia școlii în planul cadru pentru liceu?

	Varianta 1	Varianta 2	Varianta 3
un trunchi comun consistent pentru toate filierele și profilurile	57,4%	37,3%	42,3%
un trunchi comun redus, balansat de o pondere mai mare la decizia școlii	3,6%	6,8%	12,8%
un echilibru între un curriculum obligatoriu și posibilitatea școlii de a promova o ofertă adaptată	37,5%	55,2%	43,4%
un echilibru între un curriculum obligatoriu și posibilitatea școlii de a promova o ofertă adaptată	1,5%	0,6%	1,5%
Total	100%	100%	100%

Cadrele didactice din învățământul primar și gimnazial pe de o parte, și cadrele din învățământul liceal pe de altă parte au viziuni diferite asupra planului-cadru, aspect reflectat în datele de anchetă.

Profesorii din învățământul liceal sunt mai curând orientați spre Varianta nr. 1, în timp ce profesorii din învățământul primar și gimnazial optează mai curând pentru Varianta nr. 3.

Argumentele care stau la baza acestor orientări ale profesorilor pentru una sau alta dintre variantele de plan-cadru pot fi determinate de experiența concretă de lucru cu elevii cărora le sunt adresate planurile-cadru, de privirea globală asupra continuității planurilor-cadru pe întregul parcurs al elevilor în învățământul preuniversitar sau de alte aspecte pe care o cercetare calitativă la nivelul acestor grupuri ar putea să o evidențieze.

Varianta nr. 2 este puțin agreată la nivelul profesorilor din învățământul primar și gimnazial, fără a se evidenția, însă, preferința pentru această variantă în cazul profesorilor de liceu.

Elevii și părinții au opinii diferite asupra variantelor de planuri-cadru propuse dezbaterii. Elevii apreciază mai curând varianta nr. 3, în timp ce părinții optează mai curând pentru Varianta nr. 1. Nu există variații semnificative între opiniile elevilor și ale părinților referitoare la varianta nr. 2.

Toate celelalte categorii de repondenți sunt slab reprezentate la nivelul eșantionului (în cifre absolute, frecvența răspunsurilor lor nu este semnificativă din punct de vedere statistic). Astfel, nu pot fi enunțate informații relevante pentru acestea. Se evidențiază aici nevoia unei mai ample implicări a altor actori relevanți pentru sistemul de educație, în oferirea feed-back-ului asupra deciziilor care vor fi luate la nivel de sistem.

Tabel 12. Opțiunea repondenților pentru o variantă de plan-cadru, pe categorii de actori școlari

	Nr. răspunsuri	Varianta nr. 1	Varianta nr. 2	Varianta nr. 3	
Total nr.	1406	605	324	477	
Total %	100%	43,0%	23,0%	34,0%	
Categorie	Cadru didactic în învățământul primar și gimnazial	203	31,5%	14,3%	54,2%
	Cadru didactic în învățământul liceal	880	49,4%	***	***
	Cadru didactic în învățământul profesional	34	***	***	***
	Cadru didactic în învățământul superior	16	***	***	***
	Elev	132	17,4%	20,5%	62,1%
	Părinte	96	45,8%	24,0%	30,2%
	Cercetător	5	***	***	***
	Reprezentant ONG	9	***	***	***

*** Date nerelevante din punct de vedere statistic

• **Alte opinii privind variantele de planuri-cadru de liceu supuse consultării publice**

- Există numeroși repondenți care nu au regăsit, printre variantele propuse, **niciuna care să fie concordantă cu așteptările lor**. Astfel, se afirmă că niciuna dintre variantele propuse nu aduce o schimbare relevantă la nivelul sistemului de învățământ pentru că: propun schimbări doar de formă, nu substanțiale; propun modificări ineficiente pentru procesul de predare-învățare-evaluare.
- Unii dintre repondenți au propus **combinații între cele trei variante**, la nivelul ciclului inferior al liceului, respectiv al ciclului superior. În opiniile repondenților nu se poate identifica o tendință generală a combinației agreate de variante de planuri-cadru.
- Conform opiniilor altora dintre repondenți, proiectarea planurilor-cadru ar trebui să se realizeze **distinct în funcție de filieră, profil sau specializare, doar în ciclul superior al liceului**. Pentru ciclul inferior al liceului, cea mai bună soluție se consideră a fi proiectarea unui plan-cadru comun, care să ofere o pregătire generală comună, iar opțiunea pentru specializare să se realizeze de abia la finalul clasei a X-a.

3.6. Comparații între cele trei variante de plan-cadru: criteriile îndeplinite, condiții de implementare, beneficii și riscuri

3.6.1. Opinii privind criteriile îndeplinite de variantele de plan-cadru

Participanții la consultarea publică și-au exprimat opinia cu privire la măsura în care variantele de planuri-cadru propuse pentru liceu îndeplinesc o serie de criterii referitoare la:

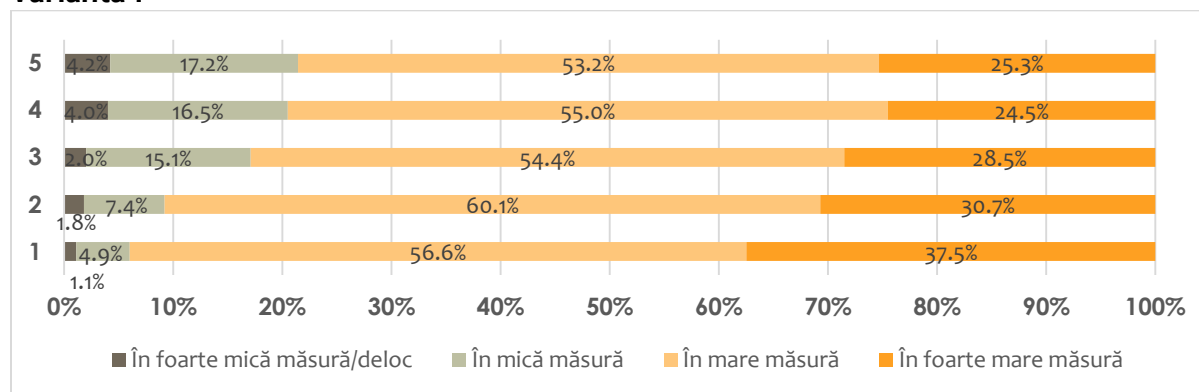
- relevanța disciplinelor propuse, în raport cu competențele din profilul de formare al absolventului de liceu;
- distribuția echilibrată între discipline, în raport cu competențele din profilul de formare;
- măsura în care numărul de ore de trunchi comun este suficient pentru formarea tuturor competențelor cheie descrise în profilul de formare;
- măsura în care numărul de ore alocat disciplinelor de specialitate este suficient pentru formarea competențelor de specialitate;
- măsura în care numărul de ore alocat disciplinelor opționale este suficient pentru adaptarea curriculumului la nevoile elevilor, ale școlii și ale comunității locale.

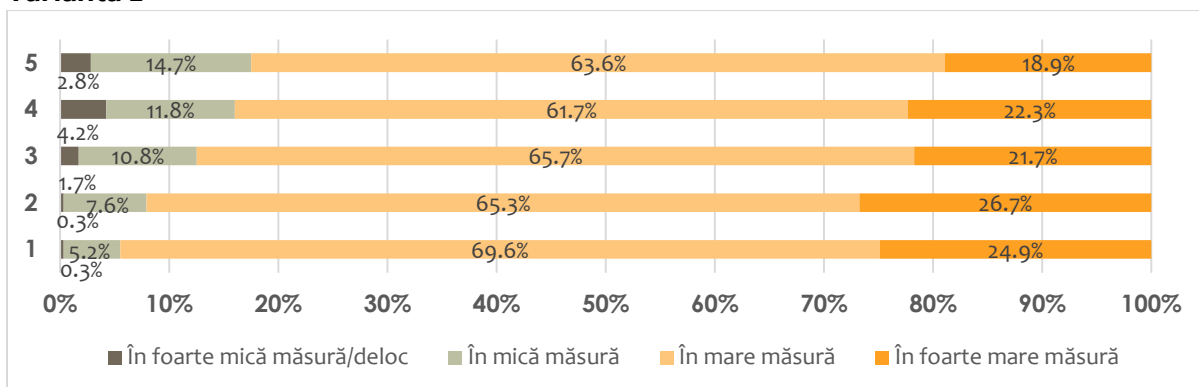
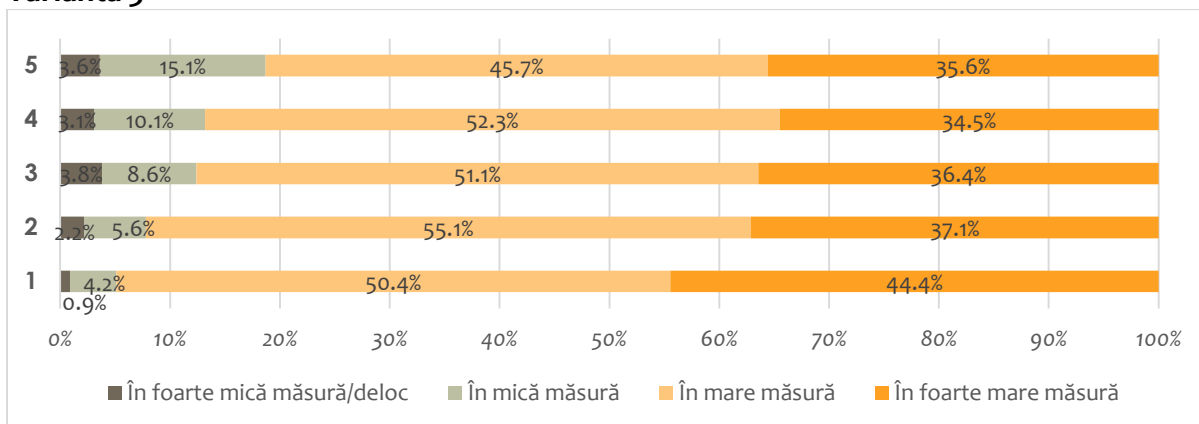
Răspunsurile referitoare la fiecare dintre aceste aspecte la nivel general și separat pe fiecare dintre cele trei variante de planuri-cadru propuse sunt prezentate sintetic în cele ce urmează și evidențiază perspective și concluzii diferite ale respondenților.

Tabel 13. Aprecieri privind criteriile îndeplinite de variantele de plan-cadru

1	Relevanța disciplinelor în raport cu competențele din profilul de formare
2	Distribuția echilibrată între discipline, în raport cu competențele din profilul de formare
3	Numărul de ore de trunchi comun este suficient pentru formarea tuturor competențelor cheie descrise în profilul de formare
4	Numărul de ore alocat disciplinelor de specialitate este suficient pentru formarea competențelor de specialitate
5	Numărul de ore alocat disciplinelor opționale este suficient pentru adaptarea curriculumului la nevoile elevilor, ale școlii și ale comunității locale

Varianta 1

Varianta 2

Varianta 3

- **Ponderi semnificative dintre repondenți apreciază că fiecare dintre cele trei variante de plan-cadru asigură relevanța disciplinelor în raport cu competențele din profilul de formare.**

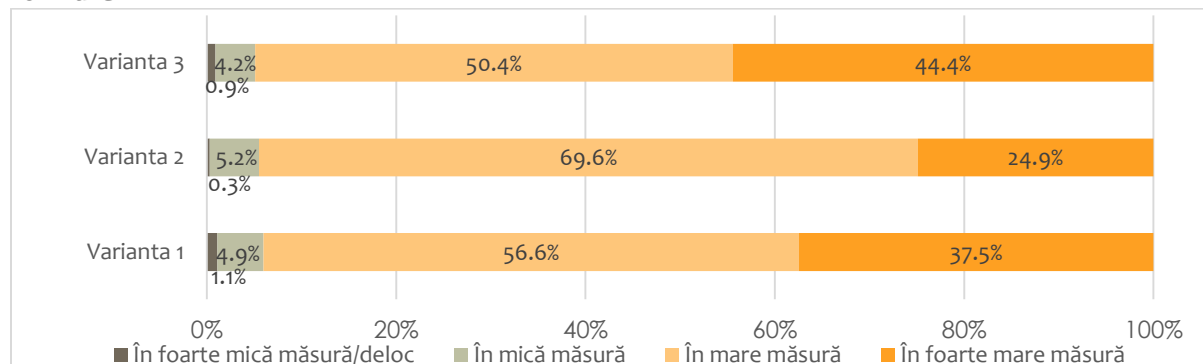
La nivel general, ponderi ample (peste 90%) dintre repondenții care și-au exprimat preferința pentru una sau alta dintre variantele de plan-cadru de învățământ consideră că, *în foarte mare măsură* și *în mare măsură*, acestea asigură relevanța disciplinelor în raport cu competențele din profilul de formare a absolventului de liceu.

Acest criteriu este asigurat *în foarte mare măsură* în special de varianta nr. 3 de plan-cadru (aproape 45% dintre cei care preferă această variantă), apoi de varianta nr. 1 (37,5%) și de varianta nr. 2 (aproape 25%).

Ponderea repondenților care consideră că variantele de plan-cadru respectă acest criteriu *în mică măsură* sau chiar *deloc* este foarte redusă (5-6% în cazul fiecărei variante).

Fig. 7. Aprecieri privind relevanța disciplinelor propuse în raport cu competențele din profilul de formare

- **Mulți dintre repondenți consideră că variantele de plan-cadru asigură o distribuție echilibrată între discipline, în raport cu competențele din profilul de formare. Aprecierile variază de la o variantă de plan-cadru la alta.**

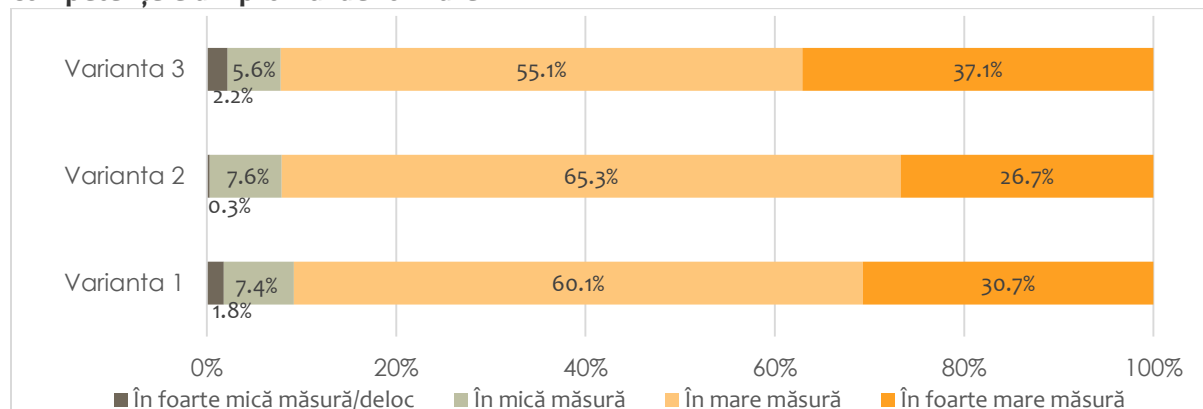
Competențele din profilul de formare pentru absolventul de liceu trebuie să reprezinte sistemul de referință pentru stabilirea distribuției numărului de ore pe disciplinele din planul de învățământ.

Cu referire la acest aspect, ponderi de peste 90% dintre repondenții care au optat pentru fiecare dintre cele trei variante de plan-cadru consideră că acestea asigură în foarte mare măsură și în mare măsură o distribuție relativ echilibrată între discipline.

Peste 37% dintre cei care preferă varianta nr. 3 de plan-cadru consideră că acesta asigură în foarte mare măsură o distribuție echilibrată a disciplinelor de studiu, comparativ cu ponderi de aproximativ 31% în cazul variantei nr. 1 și de aproape 27% în cazul variantei nr. 2.

În ponderi reduse (între 7-10%), repondenții apreciază că variantele de plan-cadru oferă doar în mică măsură sau chiar deloc o distribuție echilibrată între discipline.

Fig. 8. Aprecieri privind distribuția între discipline la nivelul planului-cadru, în raport cu competențele din profilul de formare

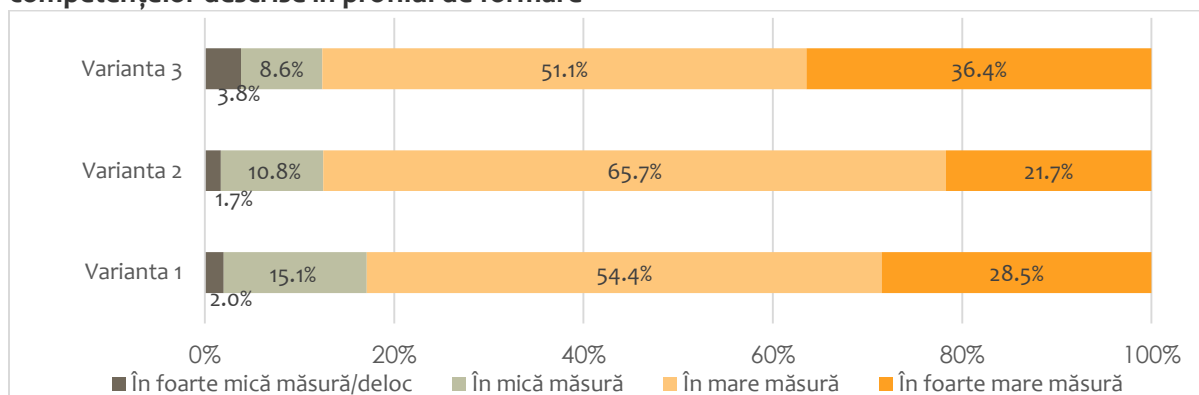
- **Deși numărul de ore propus pentru trunchiul comun este semnificativ diferit de la o variantă de plan-cadru la alta, suficiența acestora este apreciată pozitiv de ponderi ample dintre repondenți, în cazul tuturor variantelor.**

Repondenții au formulat opinii pozitive cu privire la numărul de ore de trunchi propuse în fiecare dintre cele trei variante de plan-cadru, considerând – în proporții ample – că acesta este suficient în *foarte mare măsură* și în *mare măsură* pentru a asigura formarea competențelor descrise în profilul de formare. Aceste date contrastează aparent cu faptul că numărul de ore alocat trunchiului comun este diferite de la o variantă de plan-cadru la alta.

Aprecierile sunt mai pozitive în cazul variantei nr. 3 (36,4% dintre cei care au optat pentru această variantă consideră că se asigură o suficiență a orelor de trunchi comun) și al variantei nr. 1 (28,5%).

În același timp, criticile cu privire la acest aspect sunt mai ample în cazul variantei nr. 1 (peste 17% dintre cei care au optat pentru această variantă sunt de părere că asigură în *mică măsură* sau chiar *deloc* o suficiență a numărului de ore de trunchi comun); ponderile corespunzătoare sunt de 12,5% în cazul variantei nr. 2 și de 12,4% în cazul variantei nr. 3.

Fig. 9. Aprecieri privind suficiența numărului de ore de trunchi comun, pentru formarea competențelor descrise în profilul de formare

- **Suficiența numărului de ore alocat disciplinelor de specialitate este apreciată pozitiv în ponderi mai ample în cazul variantei nr. 3 de plan-cadru, comparativ cu celelalte variante.**

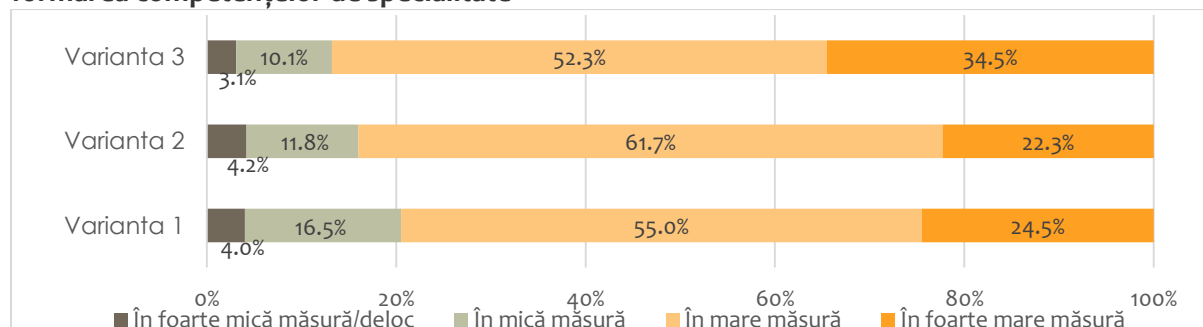
Un alt aspect chestionat fost măsura în care numărul de ore alocat disciplinelor de specialitate în diferitele variante de plan-cadru este suficient pentru formarea competențelor de specialitate. S-a pornit de la premisa că planurile-cadru pentru liceu trebuie să asigure o componentă de formare de specialitate relevantă pentru fiecare filieră, profil, respectiv specializare. Acest aspect este considerat a fi unul pozitiv (în *foarte mare măsură* și în *mare măsură*) de către ponderi ample dintre repondenții care au optat pentru una sau alta dintre variante – cu unele diferențe.

Mai mult de o treime (34,5%) dintre cei care au optat pentru varianta nr. 3 apreciază că această variantă asigură în *foarte mare măsură* suficiența disciplinelor de specialitate pentru formarea de competențe specifice zonei de specializare. Procentul corespunzător este semnificativ mai redus în cazul variantei nr. 1 (24,5%) și al variantei nr. 2 (22,3%).

Varianta nr. 1 este criticată în ponderi mai ample din perspectiva acestui criteriu: peste 20% dintre cei care au optat pentru această variantă sunt de părere că asigură în mică măsură sau chiar deloc o suficiență a numărului de ore alocat disciplinelor de specialitate. Procentele corespunzătoare sunt de 16% pentru varianta nr. 2 și de 13% pentru varianta nr. 3.

Fig. 10. Aprecieri privind suficiența numărului de ore alocat disciplinelor de specialitate, pentru formarea competențelor de specialitate

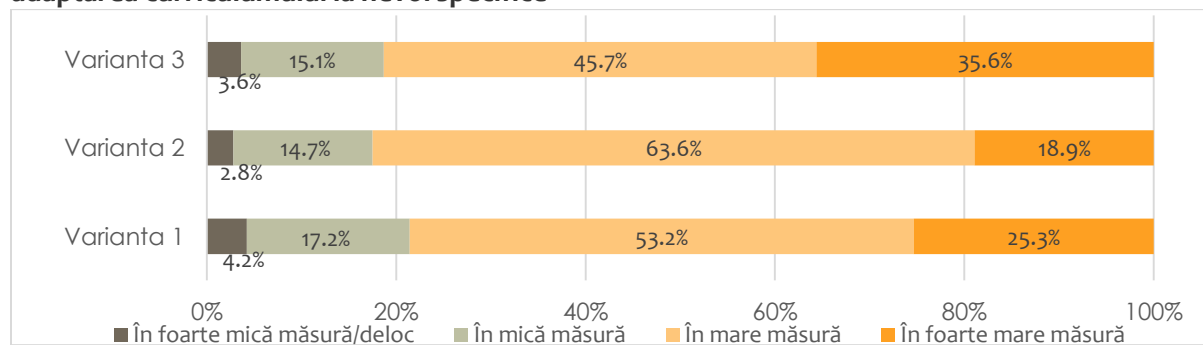
- Există diferențe privind aprecierea suficienței numărului de ore alocat disciplinelor opționale în cele trei variante de plan-cadru.

Numărul de ore de curriculum la decizia școlii este diferit de la o variantă de plan-cadru la alta. Ca urmare, repondenții au exprimat opinii diferite cu privire la măsura în care variantele de plan-cadru oferă, prin curriculumul la decizia școlii, posibilitatea adaptării la nevoile elevilor, ale școlii și ale comunității locale.

Varianta nr. 3, care propune o pondere semnificativ mai amplă de ore opționale, înregistrează cele mai mari ponderi de aprecieri pozitive (în foarte mare măsură) a suficienței CDS-ului (35,6%), comparativ cu numai 25,3% în cazul variantei nr. 1 și cu 18,9% în cazul variantei nr. 2.

Varianta nr. 1 este criticată în ponderea cea mai amplă cu privire la ponderea orelor de CDS: peste 21% dintre cei care au optat pentru această variantă sunt de părere că asigură în mică măsură sau chiar deloc o suficiență a numărului de ore de CDS. Procentele corespunzătoare sunt de 14,7% pentru varianta nr. 2 și de 15,1% pentru varianta nr. 3.

Fig. 11. Aprecieri privind suficiența numărului de ore alocat disciplinelor opționale, pentru adaptarea curriculumului la nevoi specifice

- **Deși cele trei variante de plan-cadru propun oferte diferite din perspectiva aspectelor chestionate (relevanța pentru profilul de formare; ponderile disciplinelor; pondere de TC, CD și CDS), se constată distribuții relativ asemănătoare ale răspunsurilor participanților la consultarea publică.**

Răspunsurile oferite de participanții la consultarea publică nu evidențiază diferențe majore din perspectiva ierarhiei criteriilor analizate. Opțiunea pentru o variantă sau alta de plan-cadru a implicat în mod direct o apreciere pozitivă a majorității criteriilor chestionate la nivelul respectiv.

În ponderile cele mai ample, participanții apreciază că variantele de planuri-cadru propuse asigură relevanța disciplinelor și distribuția echilibrată a acestora în raport cu competențele din profilul de formare a absolventului de liceu. Acest aspect confirmă faptul că variantele propuse respectă – în opinia majorității repondenților – un criteriu major de elaborare a planurilor-cadru: relevanța pentru profilul de formare.

De asemenea, în ponderi ample, numărul de ore alocat disciplinelor de trunchi comun, celor de specialitate și celor opționale este considerat suficient – în cazul fiecărei variante de plan-cadru. Distribuția răspunsurilor evidențiază absența, la nivelul participanților, a unei raportări comparative a celor trei variante de plan-cadru; în mod evident, cele trei variante propun alocări variate între TC, CD și CDS.

Ca urmare, se poate considera că opțiunea pentru o variantă sau alta nu a fost dată întotdeauna de o reflecție asupra criteriilor propuse: relevanța pentru profilul de formare; distribuția disciplinelor; suficiența TC, CD și CDS.

- **Sunt identificate o serie de alte criterii de care trebuie să țină seama planul-cadru, în relație cu reglementările la nivel național și cu recomandările la nivel european.**

- asigurarea relevanței practice a temelor abordate și a relaționării cu viața reală și cu piața muncii;
- abordarea inovativă a utilizării timpului școlar, unele discipline putând fi predate în sistem semestrial sau bloc, fără a ocupa întregul an școlar, intervenind aici, ca o consecință directă, lipsa timpului necesar aprofundării cunoștințelor.
- importanța păstrării unui echilibru între disciplinele de cultură generală și cele de specializare;
- coroborarea planurilor cadru cu politicile europene privind predarea și învățarea limbilor moderne / cu cerințele de pe piața muncii referitoare la competențele lingvistice / cu cerințele unei societăți globalizate: de informare, de comunicare, preponderent în limbi moderne;
- coroborarea cu OMEN nr. 4797 – Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a claselor cu predare a unei limbi moderne în regim intensiv, respectiv bilingv; din prevederile acestuia rezultă că se poate organiza profil intensiv/bilingv de studiu și pentru L2, fapt trecut cu vederea de propunerea 3 de plan cadru;
- corespondența cu un profil adecvat secolului XXI al unui absolvent de liceu;
- asigurarea unei ponderi importante pentru aria curriculară "Matematică și științe ale naturii", pentru susținerea educației pentru STEM (știință, tehnologie, inginerie și matematică);
- corelarea între planul-cadru și reglementările privind examenul de bacalaureat;

- respectarea art. 3 din LEN nr. 1/2011 care numește principiul asumării, promovării și păstrării identității naționale și valorilor culturale ale poporului român;
- racordare cu imperatiivele europene privind dezvoltarea în rândul elevilor a unor abilități de viață și prin educația media/digitală.

3.6.2. Opinii privind condițiile de implementare a variantelor de plan-cadru propuse

Participanții la consultarea publică au fost invitați să își exprime opinia cu privire la măsura în care sistemul de învățământ românesc este pregătit să aplice variantele de planuri-cadru propuse, cu referire la:

- nivelul de pregătire a cadrelor didactice pentru aplicarea noului plan cadru de liceu;
- măsura în care unitățile de învățământ au resurselor umane calificate pentru fiecare disciplină din propunerea de plan-cadru;
- măsura în care unitățile de învățământ au resursele materiale necesare pentru implementarea noului plan;
- capacitatea unităților de învățământ de a gestiona curriculumul la decizia școlii în favoarea învățării elevilor;
- măsura în care cadrul legislativ și normele în vigoare permit aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului promovate prin noile planuri;
- nivelul de motivație a profesorilor pentru implementarea de noi schimbări curriculare.

Răspunsurile referitoare la fiecare dintre cele trei variante de planuri-cadru propuse sunt prezentate sintetic în cele ce urmează.

• Opinii privind condițiile de implementare a variantei nr. 1 de plan-cadru

În ceea ce privește implementarea noului plan cadru de liceu, printre persoanele care preferă varianta nr. 1 de plan cadru, există un consens ridicat că școala deține suficiente cadre didactice calificate pentru fiecare disciplină din propunerea de plan cadru, iar opiniile sunt împărțite în ceea ce privește motivația profesorilor privind implementarea noilor schimbări curriculare.

În opinia celor mai mulți adepți ai variantei nr. 1 de plan cadru, școlile dețin suficiente cadre didactice și dispun de resursele materiale necesare implementării schimbărilor curriculare.

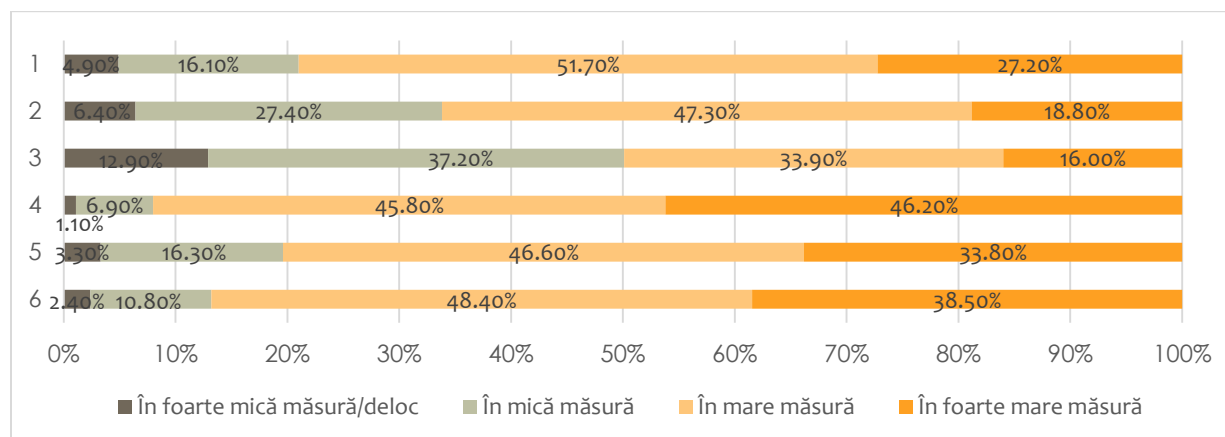
Majoritatea repondenților (86,90%) consideră că profesorii sunt pregătiți pentru aplicarea noului plan cadru de învățământ, dar o proporție semnificativă dintre repondenți (50,10%) consideră că motivația profesorilor pentru implementarea noului curriculum este foarte mică și mică.

În opinia a 78,90% dintre participanții la dezbaterile publice, care preferă varianta nr. 1, școala este pregătită să gestioneze curriculumul la decizia școlii. În ceea ce privește cadrul legislativ și normele în vigoare, 33,80% dintre repondenți susțin că acesta permite flexibilizarea curriculumului într-o foarte mică și mică măsură.

Fig. 12. Aprecieri privind condițiile de implementare a variantei nr. 1 de plan-cadru

- 1 Are școala capacitatea de a gestiona curriculumul la decizia școlii în favoarea învățării elevilor?
- 2 Cadrul legislativ și normele în vigoare permit aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului?
- 3 Profesorii sunt motivați pentru implementarea de noi schimbări curriculare?
- 4 Școala deține suficiente cadre didactice calificate pentru disciplinele din propunerea de plan cadru?
- 5 Școala dispune de resursele materiale necesare pentru implementarea noului plan?
- 6 Sunt cadrele didactice pregătite pentru aplicarea noului plan cadru de învățământ?

• Opinii privind condițiile de implementare a variantei nr. 2 de plan-cadru

Ca și în cazul variantei nr. 1, printre persoanele care preferă varianta nr. 2 de plan-cadru, există un consens ridicat că școala deține suficiente cadre didactice calificate pentru fiecare disciplină din propunerea de plan cadru, dar opiniile sunt împărțite în ceea ce privește motivația profesorilor privind implementarea noilor schimbări curriculare.

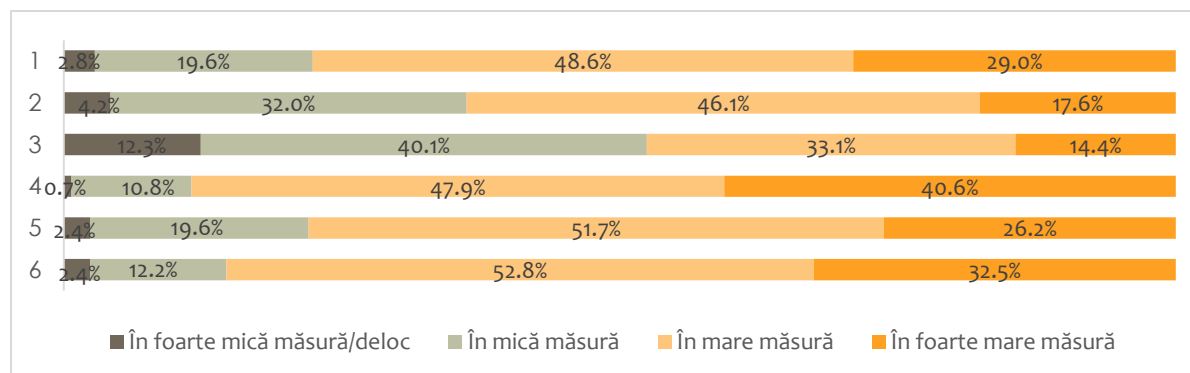
În opinia a peste trei sferturi dintre participanții la consultarea publică, care preferă varianta nr. 2 de plan-cadru, școlile dispun de resursele materiale necesare și au capacitatea de a gestiona curriculumul la decizia școlii în favoarea învățării elevilor.

85,30% dintre repondenți consideră că profesorii sunt pregătiți pentru aplicarea noului plan-cadru de învățământ, dar numai 47,50% dintre aceștia consideră că profesorii sunt motivați pentru implementarea de noi schimbări curriculare, în mare și foarte mare măsură.

În opinia a peste trei sferturi dintre participanții care preferă varianta nr. 2, școala este pregătită să gestioneze curriculumul la decizia școlii, dar mai puțini dintre aceștia apreciază că normele legislative (referitoare la organizarea CDS, întocmirea orarelor, plata profesorilor etc.) permit aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului (referitoare la organizarea CDS, întocmirea orarelor, plata profesorilor etc.). Astfel, o proporție importantă a repondenților, 36,2% dintre cei care preferă varianta 1 de plan cadru, consideră că actualul cadru legislativ permite în mică măsură sau chiar deloc aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului. Un număr mai mic de repondenți (22,40%) susțin că școala are capacitate scăzută de a gestiona curriculumul la decizia școlii.

Fig. 13. Aprecieri privind condițiile de implementare a variantei nr. 2 de plan-cadru

- 1 Are școala capacitatea de a gestiona curriculumul la decizia școlii în favoarea învățării elevilor?
- 2 Cadrul legislativ și normele în vigoare permit aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului?
- 3 Profesorii sunt motivați pentru implementarea de noi schimbări curriculare?
- 4 Școala deține suficiente cadre didactice calificate pentru disciplinele din propunerea de plan cadru?
- 5 Școala dispune de resursele materiale necesare pentru implementarea noului plan?
- 6 Sunt cadrele didactice pregătite pentru aplicarea noului plan cadru de învățământ?

• **Opinii privind condițiile de implementare a variantei nr. 3 de plan-cadru**

În rândul repondenților care preferă varianta nr. 3 de plan-cadru, există un consens ridicat privind implementarea schimbărilor curriculare, majoritatea consideră că școlile și cadrele didactice sunt pregătite în mare și foarte mare măsură pentru acest lucru.

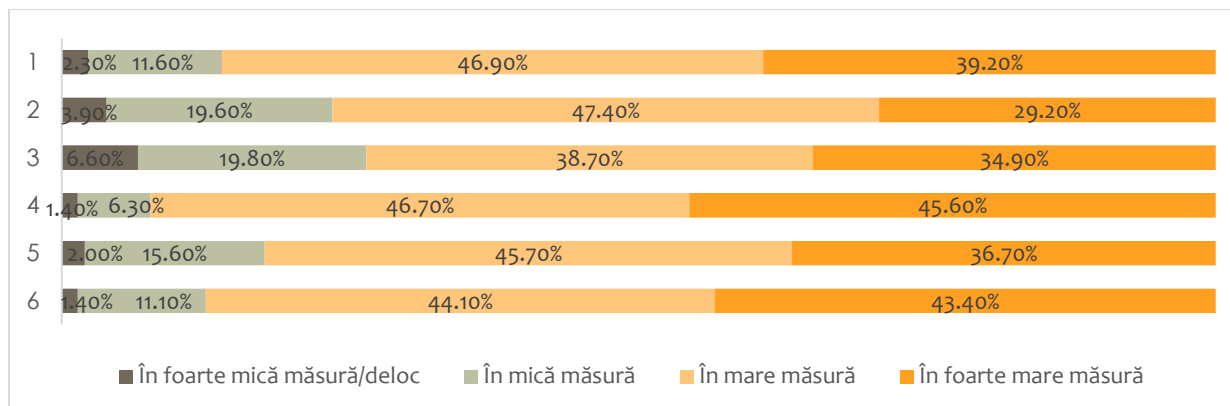
Peste 75% dintre repondenți consideră, într-o mare și foarte mare măsură, că școala are capacitatea de a gestiona curriculumul la decizia școlii, iar cadrul legislativ și normele în vigoare permit aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului.

În ceea ce privește cadrele didactice, peste 70% dintre persoanele care preferă varianta nr. 3 consideră, într-o mare și foarte mare măsură, că profesorii sunt atât pregătiți cât și motivați să aplice noul curriculum. Trebuie menționat că o proporție importantă dintre repondenți (26,40%) consideră că profesorii sunt motivați într-o foarte mică și mică măsură de noile schimbări curriculare.

În opinia majorității repondenților care preferă varianta nr. 3, școala deține suficiente cadre didactice calificate și resurse materiale pentru implementarea schimbărilor curriculare.

Fig. 14. Aprecieri privind condițiile de implementare a variantei nr. 3 de plan-cadru

- 1 Are școala capacitatea de a gestiona curriculumul la decizia școlii în favoarea învățării elevilor?
- 2 Cadrul legislativ și normele în vigoare permit aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului?
- 3 Profesorii sunt motivați pentru implementarea de noi schimbări curriculare?
- 4 Școala deține suficiente cadre didactice calificate pentru disciplinele din propunerea de plan cadru?
- 5 Școala dispune de resursele materiale necesare pentru implementarea noului plan?
- 6 Sunt cadrele didactice pregătite pentru aplicarea noului plan cadru de învățământ?

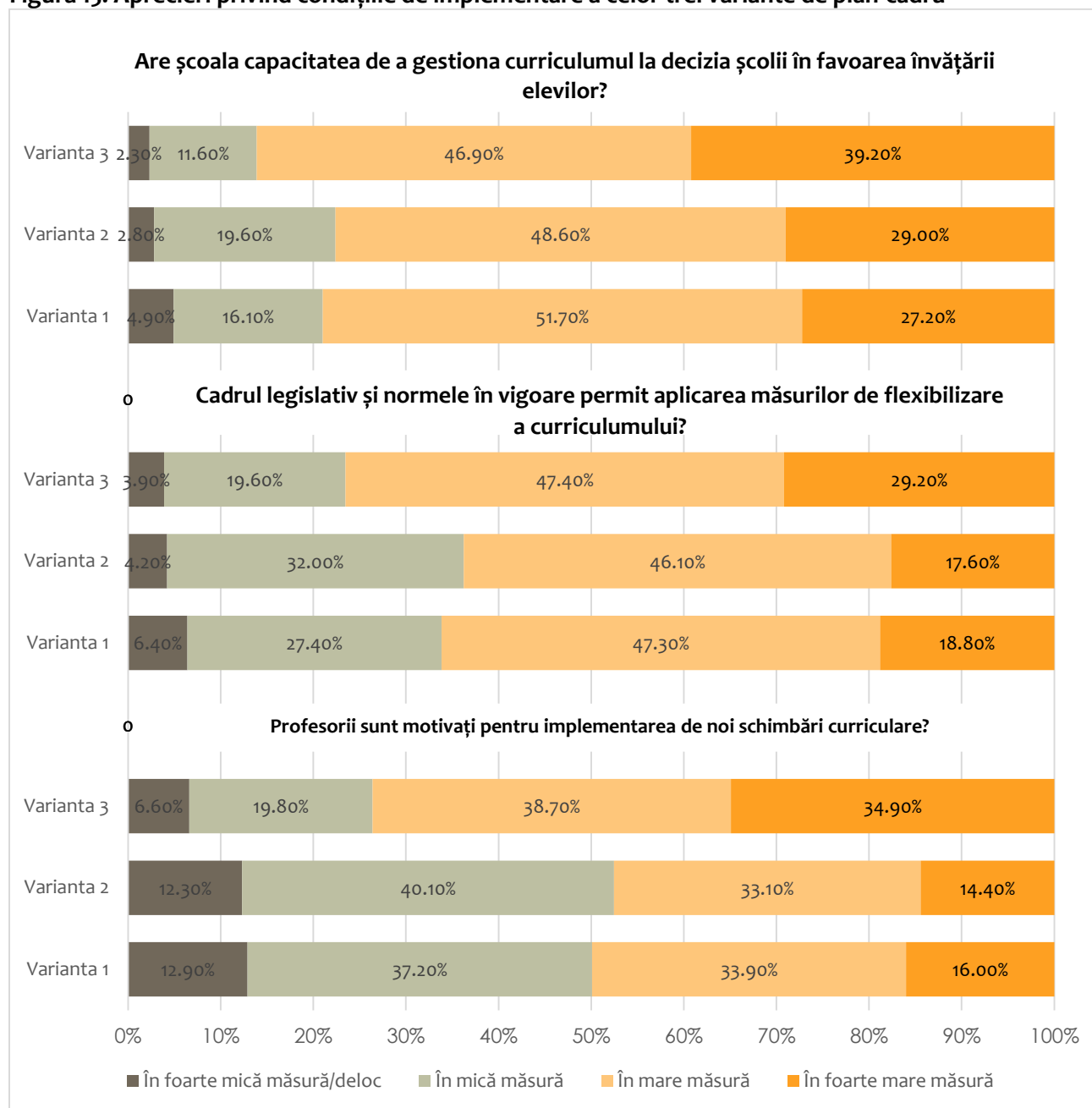

- Pentru toate cele trei variante de plan-cadru se înregistrează opinii asemănătoare cu privire la suficiența și pregătirea cadrelor didactice calificate, precum și la resursele materiale ale școlilor. Au fost exprimate puncte de vedere diferite privind capacitatea școlii de a gestiona CDS-ul, măsura în care cadrul legislativ permite flexibilizarea curriculumului și motivația profesorilor.

Cu privire la ultimele aspecte menționate, repondenții care preferă varianta nr. 3 au opinii puțin diferite față de cei care preferă varianta nr. 2 sau varianta nr. 1. Astfel, repondenții care preferă varianta 3 consideră, într-o mai mare măsură față de cei care au ales variantele 1 și 2, că școlile sunt pregătite să gestioneze curriculum la decizia școlii în favoarea învățării.

De asemenea, 76,60% dintre repondenții care preferă varianta nr. 3 consideră că reglementările legislative și normele în vigoare permit aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului, față de procentele corespunzătoare de 66,10% în cazul variantei nr. 2, respectiv 63,70% în cazul variantei nr. 1.

În ceea ce privește motivația profesorilor, apar cele mai mari diferențe, repondenții care preferă varianta nr. 3 susțin, într-o mai mare măsură că profesorii sunt motivați pentru implementarea schimbărilor curriculare, în comparație cu cei care au ales variantele nr. 1 și nr. 2.

Figura 15. Aprecieri privind condițiile de implementare a celor trei variante de plan-cadru

- **Alte aspecte privind condițiile de implementare a planului-cadru de liceu**

Cu referire la condițiile de implementare mai sus analizate, respondenții au formulat și unele argumentări în cadrul consultărilor publice.

Participanții la consultare justifică motivația scăzută a profesorilor enumerând următoarele: instabilitatea financiară a profesorilor, politicile de titularizare, numărul ridicat de elevi în clasă (30-35

elevi), subfinanțarea școlilor și politicile de austeritate, frecvența schimbărilor în sistemul de educație, nevoia de a îndeplini sarcini externe activității didactice, lipsa resurselor didactice.

Participanții la consultare sesizează următoarele riscuri privind flexibilizarea amplă a curriculumului: parte dintre profesori sunt în risc să-și piardă locul de muncă ca urmare a reorganizării normelor didactice; în școli nu există mulți profesori cu competențele necesare elaborării unui curriculumului la decizia școlii de calitate, iar cei care fac acest efort nu sunt apreciați și recompensați în nici un fel; lipsește o politică privind pregătirea profesorilor pentru noi discipline introduse de plaja de CDS; curriculum la decizia școlii nu este centrat pe nevoile și interesele elevilor, ci este utilizat adesea pentru completarea normelor didactice.

3.6.3. Beneficii și riscuri posibile în implementarea variantelor de planuri-cadru propuse

• Principalele beneficii

Repondenții au fost invitați să identifice o serie de beneficii pe care le aduce fiecare dintre variantele de plan-cadru supuse dezbaterii.

În ceea ce privește **varianta nr. 1 de plan-cadru**, conceptele cheie care au conturat răspunsurile repondenților au fost: echilibru, coerență, flexibilitate, stabilitate și predictibilitate.

- Așadar, majoritatea celor ce au optat pentru această variantă consideră că nu aduce schimbări majore, fiind cea mai apropiată de actualele planuri-cadru, asigurându-se astfel o coerență între planul-cadru de la gimnaziu și cel de la liceu.
- De asemenea, această variantă asigură echilibrul necesar între ariile curriculare și discipline pentru dezvoltarea armonioasă a elevilor de liceu: garantează un număr mai mare de ore de specialitate în trunchiul comun și asigură numărul de ore necesare formării competențelor din profilul de formare.
- Un calup important de răspunsuri vizează limbile moderne, considerându-se benefică păstrarea orelor de limbă modernă 2 în trunchiul comun, pentru asigurarea de competențe lingvistice necesare în competiția de pe piața muncii.
- Au fost făcute referiri și la ponderea importantă alocată ariei curriculare „Matematică și științe ale naturii”, ceea ce, în opiniile celor chestionați, constituie o demonstrație directă a unei susțineri puternice prin politici curriculare a educației STEM (Științe, Tehnologie, Inginerie și Matematică).

Răspunsurile referitoare la beneficiile aduse de **varianta nr. 2 de plan-cadru** demonstrează că pentru unii repondenți aceasta asigură diversitate, este axată pe interesele și nevoile elevilor, și aduce o schimbare față de planul-cadru în vigoare, conducând la diversificarea actului educațional.

- Aprecierii pozitive este datorată, în primul rând accentuării laturii aplicative și orientării către inserția socială activă (accentul pe disciplinele educație antreprenorială și economie).
- Asigură continuitate cu planul-cadru de gimnaziu.
- Curriculumul la decizia școlii poate fi variat, în opinia multor repondenți, fiind conform așteptărilor elevilor și oferind o pregătire generală tuturor specializărilor, fără a suprasolicita programul elevilor; sunt invocate, în acest sens, caracteristicile învățământului centrat pe elev. Astfel, școala capătă o autonomie mai mare, iar acest lucru favorizează introducerea de discipline noi și interesante pentru elevi, dar și ore de aprofundare.

Analiza răspunsurilor calitative care surprind beneficiile **variantei nr. 3 de plan-cadru** pune în evidență următoarele:

- Se remarcă o concentrare a aprecierilor în ceea ce privește numărul de ore la disciplina Educație fizică și sport, ceea ce asigură, în opiniile celor chestionați, o dezvoltare fizică armonioasă a elevilor, o îmbunătățire a stării de sănătate, precum și formarea competențelor pentru un regim de viață echilibrat.
- Este apreciată favorabil rolul acestei variante în conturarea profilului/specializării nu numai prin ore de curriculum diferențiat, ci și prin ore de opționale. Se consideră că se asigură astfel o identitate mai clară la nivel de arii curriculare, precum și o reprezentare echilibrată a acestora.
- Această variantă este apreciată datorită faptului că permite o zonă mai amplă pentru CDS, inclusiv pentru discipline opționale interdisciplinare, ceea ce poate conduce la crearea cadrului necesar unor abordări curriculare integrate, la creșterea motivației elevilor și la formarea de competențe-cheie.
- Un alt grup important de repondenți subliniază adaptabilitatea și flexibilitatea pe care le aduce această variantă, care poate valorifica interesul și capacitățile/aptitudinile elevilor, care poate implica activ pe elevi în consultarea cu privire la disciplinele studiate.

• **Principalele riscuri**

Repondenții au fost invitați să identifice o serie de riscuri care pot să apară în aplicarea fiecărei variante de plan-cadru.

Indiferent de varianta de plan-cadru propusă, sunt identificate o serie de **riscuri generale**:

- riscuri legate de elaborarea ulterioară a programelor școlare:
 - riscul ca viitoarele programe școlare să nu valorifice, în mod real, modelul de proiectare a planului-cadru;
 - riscul ca noul curriculum să nu rămână cantonat în modelul preponderent teoretic și să nu ajungă să dezvolte competențele transversale asumate prin legea educației;
- riscuri legate de aplicarea CDS-ului la nivelul școlii:
 - abordarea superficială a orelor de CDS de către unele cadre didactice;
 - beneficii insuficiente pentru elevi aduse de unele opționale care nu au relevanță pentru interesele lor de cunoaștere sau pentru profil/specializare;
 - dotarea precară a școlilor pentru aplicarea unor discipline propuse pentru CDS;
 - atribuirea orelor de CDS nu după nevoile elevilor, ci după preferințele conducerii școlilor și adesea tot pentru discipline din TC;
 - alegerea de către elevi a unor discipline de CDS mai ușoare, pentru a obține note mari fără un efort de învățare important;
- riscuri legate de resursele umane ale unităților de învățământ:
 - anumite cadre didactice pot aborda în mod superficial schimbările repetate din domeniul curriculumului;
 - nu există o formare specifică a profesorilor pentru implementarea noului curriculum;
 - lipsa unor competențe specifice pentru discipline nou introduse în diferite variante de plan-cadru;
 - insuficiența cadrelor didactice calificate pentru predarea anumitor discipline, în mediile defavorizate (ex. mediul rural);
 - riscuri legate de restructurări la nivelul normelor didactice, determinate de eliminarea unor ore la unele discipline din planul-cadru;

- o riscuri legate de **resursele materiale** ale unităților de învățământ:
 - insuficiența/absența resurselor materiale pentru aplicarea orelor de TC, CD sau CDS.

Pentru **varianta nr. 1 de plan-cadru de învățământ**, au fost identificate o serie de riscuri specifice:

- riscul de supraîncărcare a orarului elevilor la clasele cu predare intensivă;
- riscul de a nu avea posibilitatea organizării flexibile a predării-învățării;
- lipsa continuității abordării curriculare de la gimnaziu la liceu.

Pentru **varianta nr. 2 de plan-cadru de învățământ**, au fost identificate următoarele riscuri:

- numărul de ore alocate pe săptămână este prea mare;
- lipsa unei corelări directe cu nevoi impuse de piața muncii;

Pentru **varianta nr. 3 de plan-cadru de învățământ**, au fost identificate următoarele riscuri:

- dificultăți în realizarea unor grupe/clase și a unui orar flexibil, care să cuprindă toate disciplinele și alocările orare propuse;
- lipsa de pregătire a profesorilor pentru aplicarea unui CDS integrat;
- cadrul legislativ în vigoare nu permite aplicarea măsurilor de flexibilizare a curriculumului;
- lasă școlilor cea mai mare putere de decizie în definirea parcursului educațional al elevilor lor, dar soluția constă în abordarea de metode moderne la clasă, nu în CDS amplu.

3.7. Sugestii/recomandări ale participanților la consultarea publică

Acest subcapitol analizează sugestiile și recomandările formulate în chestionarul online, cât și în adresele sau documentele de poziție primite în format electronic de către grupul de elaborare a planurilor cadru de liceu.

Întrebarea din chestionatul online dedicată „sugestiilor și recomandărilor” înregistrează răspunsuri care sunt, în mare parte, comentarii pe marginea problemelor abordate anterior. Recomandările primite se referă la câteva domenii precum: modalitatea de elaborare a planului-cadru; modalitatea de alocare orară la nivelul anumitor discipline; concordanța dintre profilul de formare al absolventului, cerințele de pe piața muncii și planul-cadru ; reprezentări privind TC, CD și CDS.

Recomandări formulate pentru fiecare variantă pe plan-cadru de învățământ

Ulterior selectării variantei de plan cadru care li se pare cea mai potrivită, repondenții au fost solicitați să ofere recomandări în relație cu implementarea acesteia.

Propunerile repondenților care preferă **varianta nr. 1 de plan-cadru** fac referire la următoarele aspecte:

- menținerea, ba chiar creșterea numărului de ore alocate limbilor străine; ca distribuție în curriculum, propunerile s-au orientat preponderent astfel: 2 ore/săptămână pentru fiecare limbă ca parte din TC și 1 oră/săptămână pentru fiecare limbă străină ca parte din CDS;

- realizarea de planuri-cadru specifice fiecărui profil/specializare de liceu, în așa fel încât să fie mai bine conturate profilurile de competențe aferente; câteva exemple: mai multe ore de limbi moderne la filologie; mai multe ore de Științe ale naturii la specializarea științele naturii sau ore de TIC/Informatică la specializarea matematică-informatică;
- creșterea numărului de ore pentru unele discipline: Limba română la specializarea Științe sociale (pentru că susțin bacalaureat din aceeași programă ca cei de la filologie); Biologie la clasa a XI-a, specializarea Matematică-informatică; Informatică la profilul matematică-informatică;
- reducerea/eliminarea disciplinelor care nu aduc plus valoare din perspectiva specializării; exemple: reducerea/eliminarea disciplinelor umaniste de la profilul real (socio-umane religie, desen etc.) și, respectiv, a unora dintre cele realiste de la profilul umanist (matematică, fizică, logică etc.);
- eliminarea unor discipline (ex. Religie, Desen, Muzică) din planul-cadru, în special de la ciclul superior;
- introducerea unor discipline în TC (ex. Educația fizică și sport) și lărgirea ofertei de CDS (astrofizică, geologie, istoria religiilor etc.);

Propunerile repondenților care preferă **varianta nr. 2 de plan-cadru** constau în aspecte precum:

- corelarea planurilor cadru pentru liceu cu cel aferent gimnaziului, în așa fel încât să se poată construi pe informația precedentă;
- creșterea numărului de ore de TIC/informatică/programare; de exemplu, la clasele a XI-a și a-XII-a elevii dau examen de competențe din TIC, dar nu au nicio oră alocată la profilul real.
- adecvarea numărului de ore alocate disciplinelor de specialitate, în sensul unui accent mai mare pus pe specializare;
- studierea Educației antreprenoriale într-u singur an școlar;
- creșterea numărului de ore alocate pentru științe;
- eliminarea anumitor discipline din TC în ciclul superior al liceului (ex. Educație vizuală și artistică, Istorie, Geografie, Filozofie, Religie), în favoarea altor discipline precum Fizică, Chimie, Biologie sau TIC, care sunt prea puțin valorizate.

În ceea ce privește propunerile celor care au selectat **varianta nr. 3 de plan-cadru**, acestea fac referire la:

- alocarea a două sau chiar trei ore de educație fizică și sport în fiecare an școlar, în vederea stimulării unui stil de viață sănătos;
- alocarea unui număr maxim de 28-30 de ore/săptămână;
- creșterea numărului de ore pentru Limba română și pentru limba modernă 2.

Recomandări privind modalitatea de elaborare a planului cadru

- realizarea unor **analize de nevoi/de impact estimat** al noilor planuri asupra elevilor și profesorilor, înainte de lansarea unor propuneri;
- realizarea unei analize privind competențele necesare adaptării profesionale în contextul dezvoltării

societății, în perioada 2020-2035, atât în România cât și în Europa; coroborarea politicilor naționale în domeniul educației cu **politicile la nivel european** (de exemplu, în legătură cu noile abordări asupra competențelor cheie, limbi moderne și multilingvism, educație fizică și sănătate, STEM);

“... unul dintre atuurile tinerilor din Europa de Est este faptul că excelează în cel puțin două limbi străine... pentru moment. Este, de multe ori, detaliul care face diferența într-o piață a muncii extrem de competitivă. A reduce numărul de ore este echivalentul pierderii de șanse... Este un demers legislativ care sabotează destinele elevilor.” / “... aceste schimbări care urmăresc ca de obicei binele elevului, duc la bulversarea elevului, ... vrem integrare europeană, dar fără limbi moderne.” / “Cunoașterea a două sau mai multor limbi străine nu mai reprezintă o dovadă a inteligenței sau a poziției în societate, ci pur și simplu o adaptare la prezent și chiar o cerință obligatorie”. “A cunoaște limbile moderne reprezintă garanția reușitei în lumea întregă.” / “Propunerea care vizează dispariția orelor de L2 se află în totală incompatibilitate cu promovarea unui învățământ democratic, public, care trebuie să asigure o pregătire cu șanse egale tuturor tinerilor europeni. Este limitat accesul tinerilor la studii și stagii de pregătire profesională în alte țări europene și implicit accesul lor la piața muncii europene, fiind condamnați la izolare și discriminare. În ziua de azi, cunoașterea a minimum 2 limbi de circulație internațională este solicitată de către toți angajatorii... reprezintă un avantaj în competiția pentru un loc de muncă.” / “Limba modernă 1 este favorizată, iar limba modernă 2, numai pentru simplul fapt că a început a fi studiată mai târziu, rămâne cu handicap.”

„Un raport/comunicare din 2012 al Comisiei Europene către Parlamentul EU, specifică unele carente privind educația STEM și eforturi minime pentru dezvoltarea competențelor digitale”; „În întreaga UE, reformele au permis simplificarea programelor de învățământ. Acestea au introdus teste naționale standardizate; au pus bazele unei infrastructuri de centre pedagogice pentru dobândirea competențelor de citire și scriere, de matematică și de științe; au creat rețele ale cadrelor didactice și au introdus dezvoltarea profesională continuă; și au intensificat eforturile de îmbunătățire a competențelor digitale și în domeniul mass-media. Cu toate acestea, nivelul este în continuare scăzut și trebuie neapărat abordate rezultatele slabe”.

- valorificarea, în conceperea noilor planuri, a **concluziilor unor studii de impact** privind implementarea curriculumului anterior;
- respectarea **reglementărilor naționale** (ex. legislația în vigoare referitoare la clasele cu profil intensiv/bilingv limbi moderne);
- **pilotarea** planului cadru și a programelor școlare („Este necesară desemnarea unor licee pilot, pe fiecare regiune de dezvoltare, în care să se piloteze arhitecturi curriculare ale secolului XXI, începând cu anul școlar 2018-2019, pe această bază, urmând a se putea generaliza în învățământul preuniversitar din România, un model de bună practică, începând cu anul școlar 2023-2024”);
- organizarea de activități de consultare, conferințe județene, cu participarea experților în curriculum, sau prezentări video (înregistrări) pe site-ul MEN, care **să se explice** cum s-a ajuns la cele trei variante și care sunt avantajele și riscurile asociate;
- respectarea unor principii generale de elaborare, care să asigure **corelarea cu profilul de formare** al absolventului de liceu;
- asigurarea **relevanței planului pentru specializarea** oferită („un traseu curricular al elevului spre specializare și nu cu interesul de a avea cât mai multe ore în toate ariile curriculare”; „Un plan cadru bun trebuie să aibă mult mai multe ore pentru obiectele specifice profilului și specializării. Deci multe ore de română și limbi străine la filologie, multe ore de matematică și informatică la matematică-informatică,

multe ore de biologie, chimie, fizică la științele naturii”);

- o organizare diferită a întregului demers, dintr-o **perspectivă integrată**, care să vizeze atât programele școlare, dar și alte aspecte precum: restructurarea modului de gândire a orarului, a organizării sălilor de clasă, a alegerii metodelor și activităților de învățare; se propune renunțarea la sintagma *Arii curriculare* și introducerea conceptului de *Domenii de învățare*, în care în centru este individul în interacțiune cu lumea în care dorește să se integreze; proiectare modulară;
- marcarea în cadrul planului cadru a **dimensiunii aplicative, practice**, a unor discipline specifice profilului („Să predomine orele de laborator în cazul informaticii, fizicii, chimiei sau de ateliere de lectură, debate în cazul disciplinelor umaniste”).
- axarea învățământului liceal pe **calificări profesionale** („Jumătate din numărul ore să fie de practică și jumătate de teorie”; „Eliminarea tuturor cursurilor de cultură generală și axarea pe cursuri specializate pe domeniul de calificare”; „Confortul epocii moderne în care trăim este datorat și asigurat pe mai departe de cei care au studiat cu precădere discipline reale: fizica, chimia, biologia, geografia, ingineria, medicina. Trebuie asigurate condiții de studiu al acestor discipline, atât ca număr de ore ci și în ceea ce privește activitățile practice desfășurate în laboratoarele școlare.”; opinii repondenți);
- recunoașterea importanței **disciplinelor umaniste** pentru formarea elevului, indiferent de profil;
- elaborarea unui **model curricular centrat pe dezvoltarea elevului**, prin care să fie eliminate discrepanțele dintre ceea ce se învață la școală și competențele cerute de societate; sunt date ca exemplu teoria dinamicii sistemelor, teoria învățării dinamice.

Modalități de alocare orară la nivelul anumitor discipline

Alocarea orară la nivelul disciplinelor coagulează interesul unei mari părți dintre repondenți. Recomandările formulate relevă următoarele argumente:

- este necesară eficientizarea/adecvarea pregătirii pentru bacalaureat constituie un argument privind modalitatea de alocare orară la nivelul unor discipline; clasele a XI-a și a XII-a să fie axate în principal pe materiile de bacalaureat și pe cele de admitere în facultate, care pot fi alese în funcție de nevoi și preferințe („Cei din familiile înstărite își permit să facă pregătire la disciplinele de bacalaureat, deoarece numărul de ore la disciplinele de examen sunt insuficiente. Ce facem cu cei care nu își permit financiar pregătire suplimentară?”);
- este necesară corectarea neconcordanțelor dintre profil/ specializare și numărul de ore alocate disciplinelor caracteristice acestora (ex. specializarea matematică-informatică are 12 ore discipline de profil real și 13 ore discipline de profil umanist; specializarea filologie are 6 ore de discipline de profil real și 21 ore discipline de profil umanist). În același sens, se propune ca ponderea disciplinelor exacte la profilul umanist să fie egală cu ponderea disciplinelor umane la profilul real / Pentru profilul real, numărul de ore aferent disciplinelor soci-umaniste este aproape egal cu cel aferent celor real (în calculul procentelor comparative nu sunt incluse orele de Educație fizică și sport și Consiliere și orientare), în timp ce la profilul uman, disciplinele din aria reală au alocat maxim 27%, scăzând și sub 10% în funcție de varianta de planuri cadru și clasa analizată.

Câteva **propuneri pe discipline**:

- păstrarea/creșterea la 2 ore în TC pentru **limba străină II la toate** filierele, profilurile și specializările; introducerea predării unor discipline de specialitate în limbi străine; introducerea unei a treia limbi moderne;
- **Limba română:** Introducerea unei ore de limbă română la CD pentru profilul real, având în vedere numărul mare de conținuturi pentru programa de bacalaureat;
- **Matematică:** Asigurarea unui mai bun echilibru între numărului de ore alocate matematicii la profilul real și la cel umanist;
- În cazul profilului real, să se specifice explicit în planurile-cadru că numărul orelor alocate săptămânal ariei curriculare **Matematică și Științele naturii/STEM** nu trebuie să scadă sub 50% din totalul orelor pentru clasele a IX-a și a X-a și sub 60% pentru clasele a XI-a și a XII-a / În cazul profilului umanist, să se specifice explicit în planurile-cadru că numărul orelor alocate săptămânal ariei curriculare Matematică și Științe naturii nu trebuie să scadă sub un anumit procent în clasele a IX-a și a X-a (30%) și respectiv, în clasele a XI-a și a XII-a (20-25%), pentru a nu ajunge sub 10%, așa cum apare în unele dintre variantele propuse;
- Creșterea numărului de ore de **Fizică** / Numărul orelor de fizică să rămână neschimbat; argumentele folosite sunt că există un număr mare de elevi pasionați de fizică (aleg fizica la examenul de bacalaureat) și există cerere pentru profesiile tehnice / Numărul de ore de fizică alocate să fie cel puțin același cu cel din varianta în vigoare / 3-4 ore pe săptămână de fizică și minim două de **chimie** sunt neapărat necesare în liceu (Științe)
- Suplimentarea orelor de **Biologie și Științe**, la specializarea matematică-informatică, clasele a XI-a și a XII-a respectiv scoaterea orei de Științe de la Filologie, clasa a XII-a. (!) / la specializarea științe ale naturii + Elaborarea unei oferte CDS care să se axeze pe aplicarea practică a științelor.
- Introducerea orelor de chimie, fizică și biologie la clasele de uman în ciclul superior pentru a largi opțiunile elevilor în învățământul universitar;
- La clasele a XI-a și a XII-a: disciplina **Istorie**, fiind proba obligatorie a specializării la Examenul de Bacalaureat, necesită introducerea a 2 ore în TC / Reducerea la jumătate a numărului de ore de Istorie și Geografie pentru ciclul superior al liceului (profil matematică-informatică); introducerea disciplinei Istoria Românilor și „bacalaureat obligatoriu la aceasta disciplină pentru toți elevii care finalizează studiile liceale”;
- Alocarea pentru **Geografie** a unui buget de timp din TC de cel puțin 1 oră pe săptămână la toate filierele, 2 ore pe săptămână pentru clasa a XII-a la specializările Științe sociale și filologie, Științe ale naturii, servicii, vocațional-profil sportiv / Includerea Geografiei ca disciplină obligatorie de studiu la toate filierele, profilurile și specializările; introducerea Geografiei ca probă scrisă la Bacalaureat;
- studierea **Filosofiei** în clasa a X-a de liceu;
- disciplina **Religie** de la clasele a XI-a și a XII-a să se numească Istoria religiilor;
- studierea **Educației antreprenoriale** în clasa a XI-a sau a XII-a de liceu, astfel „*elevii beneficiază mai bine de cunoștințele de economie și înțeleg mai bine mecanismele societății, ale pieții*”;
- Mai multe ore de **Educație plastică** (ce trebuie făcută cu profesori de specialitate chiar de la învățământul primar) / **Educația plastică** și respectiv, **Educația muzicală** la profilul real, ciclul inferior de liceu încercă programul, trebuie eliminate. Ele se pot face prin activități extracurriculare în funcție

de preferințele elevilor. Altă opinie: disciplinele artistice și cele sportive (muzică, pictură, dans, sport) să fie practicate în activități extrașcolare, în cluburile elevilor sau în activități Școală după școală

- Creșterea numărului de ore de **informatică și TIC**; alocarea a 2 două ore pentru această disciplină, indiferent de profilul urmat, având în vedere continuitatea cu gimnaziu și faptul că se susține o probă de evaluare a competențelor digitale în cadrul examenului de bacalaureat; Educarea elevilor pentru utilizarea creativă și responsabilă a instrumentelor TIC, la toate profilurile („Conform World Economic Forum, peste 65% dintre copiii de astăzi vor avea profesii care nu s-au inventat încă. Pentru a beneficia de aceasta, toți elevii de liceu trebuie să studieze informatica”; opinie repondent);
- Mai multe ore de **Educație fizică și sport** (specializare matematică - informatică); desfășurarea orelor de educație fizică după orele de școală, într-un cadru reglementat;
- Reformularea **competenței Comunicare în limbi străine și Comunicare în limba maternă** astfel: clasa a X-a – participarea la interacțiuni verbale/orale și în scris pe teme de interes, utilizând adecvat convențiile de comunicare; clasa a XII-a – participarea la interacțiuni verbale/orale și în scris prin adaptarea limbajului la diverse contexte sociale și culturale, inclusiv de dialog intercultural.

Reprezentări privind Trunchiul Comun și Curriculumul la Decizia Școlii

TC

- un TC centrat pe discipline noi, cu o largă aplicabilitate (ex. educație pentru sănătate, educație juridică, gândire critică, oratorie etc.);
- limitarea numărului de discipline din TC, pentru clasa a XII-a, la cele pentru care elevii susțin examenul de bacalaureat;

CDS

- trecerea de la Curriculum la decizia școlii la Curriculum la decizia elevilor
- organizarea ofertei CDS din mai multe perspective: 1.opționale care să constituie ore suplimentare pentru pregătirea examenelor la diferite discipline; 2.abordarea ca CDS a disciplinelor artistice, a educației fizice, psihologiei, literatură universală, religie; 3. limbi străine;
- derularea CDS pe grupe, nu pe clase, în funcție de interesele reale, iar norma didactică a profesorului să nu fie condiționată de numărul de elevi înscriși („elevii să-și aleagă opționalele, acestea desfășurându-se cu elevi de la mai multe clase (de ex., din 30 elevi, 12 alege un opțional, 5 alege un alt opțional, restul opționalul 3. Profesorii celor 3 opționale își completează grupa cu alți elevi de la alte clase). Momentan, această distribuție a elevilor nu este flexibilă”; opinie repondent).
- schimbare perspectivei asupra rolului CDS („Orele de CDS să fie ore de învățare integrată (5 ore) și învățare prin proiecte (2 ore)”; „Un aspect pozitiv consider că este ideea de predare integrată, de creare a competențelor transversale. Însă disciplinele opționale nu sunt tratate cu aceeași seriozitate ca cele din trunchiul comun. În plus, se vor crea inegalități privind cunoștințele dobândite în școli diferite, în funcție de propunerile pentru discipline opționale”; opinie repondent);
- obligativitatea respectării dreptului părinților de a revoca anumite subiecte de studiu, indiferent de pachetul opționalelor, dacă acestea lezează art. 29, alin. 6 din Constituția României;
- creșterea autonomiei școlii, oferindu-i-se posibilitatea de a face propriile alegeri de plan cadru;
- includerea unor opționale relevante (de ex., Hazarduri și riscuri geografice, Schimbări climatice,

Astronomie, Seismologie, Analiza spațială GIS, Educația pentru sănătate, Educației pentru sănătatea sexuală și psiho-emoțională, Familie, cultură și identitate națională etc.);

- în cadrul CDS pentru specializările Filologie și Științe Sociale sunt propuse următoarele discipline opționale: Istoria comunicațiilor, Instituții europene, Istoria ideilor religioase, Antropologie socială și culturală, Etică aplicată, Societate și cultură;
- integrarea educației artistice în activitățile de utilizare a calculatorului (creare de pagini web; prelucrare de imagini; design robotică; arhitectură; construcții etc.);
- disciplinele care nu sunt legate direct de profilul liceului trebuie să devină opționale;
- este nevoie de atenție în reglementarea CDS pentru că evaluarea la bacalaureat nu se poate realiza din aceste discipline opționale;
- plaja orară mare pentru CDS riscă să nu își atingă rolul și eficiența cuvenite, întrucât decizia școlii este de multe ori influențată, în principal, de necesarul de ore pentru a completa normele profesorilor și nu de interesul elevilor.

Alte sugestii

Alte propuneri sintetizate pe aspecte de implementare, problematici generale sau aspecte organizatorice:

- promovarea **lucrului pe grupe** de elevi (nu pe clase) la discipline precum: IT, TIC, limbi străine;
- organizarea planului cadru pentru liceu **pe cicluri** – ciclul preparator (aIX-a); ciclul de sinteză a formării generale (aX-a); ciclul de specializare (a XI-a și a XII-a);
- realizarea unor **combinații între variantele propuse**; exemple: combinație între variantele 1 și 2, cu condiția prezenței disciplinei limba latină la ciclul superior și la specializarea Științe sociale; varianta nr. 1 pentru clasele a IX-a și a X-a varianta nr. 2 pentru clasele a XI-a și a XII-a; varianta nr. 3 pentru a IX-a și a X-a și varianta nr. 2 pentru a XI-a și a XII-a)XI-XII; varianta nr. 1 pentru profilul uman și varianta nr. 2 pentru profilul real.
- gândirea unei **alocări eficiente și rezonabile a resurselor de timp** prin planul-cadru („pentru a le rămâne timp elevilor de investit în domenii care îi pasionează și pentru a fi mai interesați de școală”); includerea în planul-cadru a **maximum 25 ore pe săptămână**, în loc de 31 (acea oră câștigată pe zi, plus reducerea numărului de materii, le vor permite elevilor să le facă pe toate, fără a renunța la învățat); reducerea numărului de materii și informații.

Exemplu de plan-cadru propus - I

	Învățare monodisciplinară(TC)		Învățare integrată (CD)		Învățare prin proiecte (CDS)			
	Nr. Ore IX - X	Nr. Ore XI - XII	Nr. Ore IX - X	Nr. Ore XI - XII	Nr. Ore IX - X	Nr. Ore XI - XII		
Limba Română	3	3	Om și natură	2	2	Atelier de inovare și creativitate prin proiecte	2	3
Matematică	3	3						
Limbi moderne	2	2						
Ed. fizică	2	2	Om și	1	3			

Fizică	3	2	societate				
Chimie	2	2					
Biologie	2	1	Om și tehnică	1	3		
Istorie	2	1					
Geografie	2	1					
Religie	1	1	Om și dezvoltare	1	2		
Arte	1	1	personală				
Consiliere	1	1					
Total	24	19		5	10	2	3
Total	31/32						

Exemplu de plan-cadru propus - II

CLASELE A IX-A SI A X-A

Structura TC:

- filiera teoretică, profil real și umanist (în total 20 ore): Limba și literatura română - 3 ore, Limba modernă 1: - 2 ore, Limba modernă 2 - 2 ore, Matematică - 2 ore, Fizică - 1 ora, Chimie - 1 ora, Biologie - 1 ora, Istorie - 1 ora, Geografie - 1 ora, Educație antreprenorială - 1 ora, Religie - 1 ora, Educație fizică și sport - 2 ore, Tehnologia informației și a comunicațiilor - 1 ora, Consiliere și orientare - 1 ora.

Structura CD:

- profil real, specializarea matematică-informatică (în total 10 ore): Matematică - 1 ora, Fizică 1 - ora, Chimie 1 - ora, Biologie 1 - ora, Istorie 1 - ora, Geografie - 1 ora, Informatică - 2 ore, Educație muzicală - 1 ora, Educație vizuală - 1 ora, (CDS 1-2 ore);
- profil real, specializarea științe ale naturii (în total 8 ore): Matematică - 1 ora, Fizică 1 - ora, Chimie 1 - ora, Biologie 1 - ora, Istorie 1 - ora, Geografie - 1 ora, Educație muzicală - 1 ora, Educație vizuală - 1 ora, (CDS - 2-4 ore);
- profil umanist, specializarea filologie (în total 10 ore): Limba și literatura română - 1 ora, Limba modernă 1: - 1 ora, Limba modernă 2: - 1 ora, Limba latină - 2 ore, Istorie - 1 ora, Geografie - 1 ora, Educație muzicală - 1 ora, Discipline socio-umane - 1 ora, Educație vizuală - 1 ora, (CDS 1-2 ore);
- profil umanist, specializarea științe sociale (în total 10 ore): Limba și literatura română - 1 ora, Limba modernă 1: - 1 ora, Limba modernă 2: - 1 ora, Limba latină - 2 ore, Istorie - 1 ora, Geografie - 1 ora, Educație muzicală - 1 ora, Educație vizuală - 1 ora, Discipline socio-umane - 1 ora, (CDS 1-2 ore).

CLASELE A XI-A ȘI A XII-A

- Structura TC: Clasele a XI-a și a XII-a, Filiera teoretică, profil real (în total 22 ore) : Limba și literatura română - 3 ore, Limba modernă 1: - 2 ore, Limba modernă 2: - 2 ore, Matematică - 3 ore, Fizică - 2 ore, Chimie - 2 ore, Biologie - 2 ore, Istorie - 1 ora, Geografie - 1 ora, Religie - 1 ora, Educație fizică și sport - 2 ore, Tehnologia informației și a comunicațiilor - 1 ora, Consiliere și orientare - 1 ora.
- Structura CD: Clasele a XI-a și a XII-a, Filiera teoretică, profil real specializarea matematică informatică (în total 8 ore) Matematică - 1 ora, Fizică - 1 ora, Chimie - 1 ora, Biologie - 1 ora, Informatică - 4 ore (CDS - 1 ora).
- Structura CD: Clasele a XI-a și a XII-a, Filiera teoretică, profil real specializarea științe ale naturii (în total 3 ore) Fizică - 1 ora, Chimie - 1 ora, Biologie - 1 ora, (CDS - 2-6 ore).
- Structura TC: Clasele a XI-a și a XII-a, Filiera teoretică, profil umanist specializarea filologie (în total 22 ore) Limba și literatura română - 3 ore, Limba modernă 1: - 2 ore, Limba modernă 2: - 2 ore, Limba latină - 2 ore, Literatură universală - 2 ore, Istorie - 2 ore, Geografie - 2 ore, Discipline socio-umane - 2 ore, Religie - 1 ora, Educație fizică și sport - 2 ore, Tehnologia informației și a comunicațiilor - 1 ora, Consiliere și orientare - 1 ora.
- Structura CD: Clasele a XI-a și a XII-a, Filiera teoretică, profil umanist specializarea filologie (în total 7 ore) Limba și literatura română - 1 ora, Limba modernă 1 - 1 ora, Limba modernă 2: - 1 ora, Istorie - 1 ora, Geografie - 1 ora, Educație artistică - 2 ore (CDS 1-2 ore).
- Structura TC: Clasele a XI-a și a XII-a, Filiera teoretică, profil umanist specializarea științe sociale (în total 20

ore) Limba și literatura română - 3 ore, Limba modernă 1: - 2 ore, Limba modernă 2: - 2 ore, Istorie - 2 ore, Geografie – 2 ore, Discipline socio-umane – 4 ore, Religie – 1 ora, Educație fizică și sport - 2 ore, Tehnologia informației și a comunicațiilor - 1 ora, Consiliere și orientare - 1 ora.

- Structura CD: Clasele a XI-a și a XII-a, Filiera teoretică, profil umanist specializarea științe sociale (în total 7 ore) Limba și literatura română - 1 ora, Limba modernă 1: - 1 ora, Limba modernă 2 – 1 ora, Istorie – 2 ore, Geografie – 1 ora, Educație artistică – 1 ora (CDS 1-4 ore).

Exemplu de plan-cadru propus - III

- promovarea unui curriculum la decizia elevului (CDE)
- numărul de ore obligatoriu pe care un elev să îl petreacă la școală să fie de 4/zi (20/săpt.) și restul să fie opțional prin CDS/CDE
- un plan cadru care să reducă până la dispariție orele obligatorii de limba română și matematică și care să fie centrat pe ore obligatorii de: educație pentru sănătate, educație sportivă, educație informatică educație economică și educație juridică (15 ore/săpt.) și restul orelor să fie completate de CDS până la max. 30 ore/săptămână.

4. CONCLUZII

Analiza datelor culese în cadrul consultării publice au condus la următoarele concluzii:

- În opinia a două treimi dintre participanții la procesul de consultare, **schimbarea planurilor-cadru de liceu este oportună**. Cei care susțin schimbarea în cea mai mare măsură sunt elevii și părinții. De asemenea, chiar dacă unii profesori sunt mai rezervați, și în rândul acestora există un curent important care susține necesitatea acestei schimbări. În egală măsură, la nivel general, persistă precauția sau rezerva față de posibilitatea realizării unor salturi majore în direcția „liberalizării” ofertei educaționale, tendința dominantă fiind către găsirea unei relații de echilibru între trunchiul comun și disciplinele la decizia școlii. De asemenea, un număr important de participanți indică nevoia de a menține în planurile cadru, cel puțin până în clasa a X-a, dimensiunea de cultură generală și resping ideea unei specializări puternice încă din ciclul inferior al liceului.
- **Există un profil al repondentului care se corelează cu preferința sa pentru o variantă de plan-cadru sau pentru alta**. Profilul este dat de perspectiva asupra autonomiei școlii. Astfel, cei care susțin varianta 1 (cea mai apropiată de planul-cadru actual) sunt repondenții care acordă mai puțin credit beneficiilor autonomiei școlii în plan curricular, cred în valoare unei oferte centralizate a curriculumului și sunt mai degrabă înclinați să vadă riscurile și limitările date de prevederile actuale privind organizarea sistemului de învățământ. Varianta 3 este preferată de cei care își doresc o mai mare autonomie curriculară și care cred în beneficiile acesteia, inclusiv asupra egalității de șanse la educație.
- **Destul de puține contexte de dezbatere locală/de răspunsuri la chestionar au reușit să ”scape” de analiza planului-cadru exclusiv din perspectiva alocării orare pentru o disciplină**. În mod paradoxal, mulți participanți la consultare doresc suplimentarea numărului de ore la anumite discipline, concomitent cu reducerea numărului total de ore/săptămână (!). Mult mai puține opinii susțin reducerea numărului de ore la anumite discipline; astfel de cazuri vizează întotdeauna, numai disciplinele care, deși sunt corelate direct cu diferite competențe cheie, sunt considerate în mod stereotip ne semnificative, *de umplură* (ex. Muzica, Desen, Religie etc.). Rămâne larg răspândită abordarea susțin/resping o variantă de plan-cadru pentru că disciplina x este bine/slab reprezentată.
- **Dezbaterele pe tema planului-cadru reactivează multe nemulțumiri legate de structura de profunzime a sistemului de educație. Acest fenomen l-am întâlnit și în procesul de consultare privind noul curriculum la gimnaziu: avem o atitudine critică față de un anumit plan-cadru nu pentru că are puncte tari sau slabe, ci folosim acest context de dezbatere pentru a formula nemulțumiri cu privire la lucrurile care nu funcționează în sistemul de educație**. Astfel, accentul consultării cade pe context și pe condițiile de implementare și mai puțin pe viziunea schimbării curriculare. De aceea, mulți repondenți sunt mai înclinați să vadă probleme, riscuri și bariere și mai puțin oportunități de schimbare în bine.
- **Dincolo de diferențele între susținătorii unei variante sau alta de plan-cadru, analiza rezultatelor dezbaterii demonstrează că în prezent nu există o majoritate consolidată cu privire la o opțiune clară pentru o anumită variantă**. Fiecare propunere supusă dezbaterii are susținătorii și criticii ei, la fel cum și numărul celor care nu susțin nicio variantă nu poate fi neglijat. Din consultare, se desprinde ideea nevoii unei decizii de tip expert, dublată de măsuri specifice pentru pregătirea înțeleaptă a schimbărilor și de o constantă comunicare și consultare cu actorii din sistem și din afara acestuia. **Indiferent de varianta care va fi promovată în final, avem certitudinea că există un număr semnificativ de actori educaționali care în prezent împărtășesc o opinie diferită și care vor avea nevoie de argumente solide pentru a accepta/susține viitorul nou plan-cadru**.

- **Repondenții sunt consecvenți cu propria alegere de variantă de plan-cadru și tind să îi confere acesteia aprecieri pozitive pentru toate criteriile de evaluare:** relevanță, echilibru, număr de ore adecvat. Putem observa astfel că evaluarea variantelor de plan cadru înregistrată în cadrul dezbaterii este profund legată de viziunea fiecărui repondent cu privire la rolul învățământului liceal teoretic, la gradul de autonomie al școlii în deciziile de curriculum sau la importanța unei specializări timpurii a elevilor pe parcursul învățământului liceal.
- **Indiferent de varianta propusă, există un anumit consens cu privire la importanța anumitor discipline** (limbile moderne, TIC, științe) - în relație cu politicile europene, nevoile pieței muncii, iar relevanța planurilor-cadru pentru profil/specializare este un principiu frecvent susținut de participanți.
- Așa cum susțin mulți dintre participanții la consultarea publică, **sunt necesare o serie de decizii la nivel de sistem, înainte de a propune o variantă de plan cadru care să întrunească o majoritate consolidată.** O schimbare majoră de viziune a rolului liceului în parcursul școlar al elevilor nu poate avea succes în absența unor măsuri pregătitoare adecvate și fără a pune în relație elementele de sistem care să o susțină. Consultarea publică are însă meritul de a fi oferit ocazia de a identifica **sugestii și recomandări punctuale** de îmbunătățire pentru fiecare propunere de plan-cadru, foarte utile pentru activitatea grupului de lucru și a comisiei de validare; de asemenea, consultarea a oferit un cadru de **validare a planurilor-cadru** puse în dezbateră dar și de formulare a unor propuneri alternative, ilustrate pe parcursul acestui raport.